

Vejledning om prioritering og behandling af Naturforvaltningsprojekter 2005 (kriteriepapir)

Bølling Sø genskabt i 2004

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
Økonomikontoret
3947 2200

INDHOLDSFORTEGNELSE

KRITERIEPAPIRETS STATUS.....	4
BAGGRUND.....	5
FORMÅLET MED NATURFORVALTNINGEN.....	5
LOVHJEMLER.....	7
FINANSLOVEN.....	7
INDTÆGTER OG GAVER *.....	8
ANVENDELSE AF MIDLERNE.....	8
Erhvervelse af arealer.....	9
Tidligere erhvervede arealer.....	9
Drifts og anlægsudgifter.....	9
Lån.....	10
Tilskud.....	10
NATURA 2000 tilskud.....	11
SAMSPIL MED ANDRE FINANSIERINGSKILDER.....	11
EU-programmer.....	12
LIFE.....	12
Landdistriktsprogrammet.....	12
VMP II og III.....	13
Fredninger.....	13
PLANLÆGNINGSGRUNDLAG.....	13
PROJEKTSTØRRELSE.....	15
NATURFORVALTNINGSUDVALGET *.....	15
FINANSUDVALGET *.....	15
DISPONERING AF BEVILLING.....	16
PROJEKTFORLØB.....	16
PROJEKTFORSLAG.....	17
SCREENING.....	17
FORUNDERSØGELSE.....	18
BESLUTNING OM PROJEKT.....	19
VURDERING AF PROJEKTER.....	19
PROJEKTGENNEMFØRELSEN.....	20
Bygherreansvar.....	21
PROJEKTEVALUERING OG PROJEKTRAPPORTERING.....	21
FORKØBSRET OG EKSPROPRIATION.....	22
KRITERIEPAPIRET KORT.....	22
BILAG A – UDDRAG AF LOVTEKST FRA GÆLDENDE NATURBESKYTTELSESLOV OG BEK. OM OFFENTLIGHEDENS INDDRAGELSE.....	24
BILAG B – STRATEGIER AF BETYDNING FOR NATURFORVALTNINGEN.....	43
Biodiversitet.....	43
Naturplejestrategi.....	43
Fuglebeskyttelsesdirektivet.....	43
Habitatdirektivet.....	44
Vandrammedirektivet.....	44
Vådområder.....	44
Naturskovstrategien.....	44
Statslig skovrejsning.....	45
Grundvandsbeskyttelse.....	45
Friluftslivet.....	45
Kulturmiljø.....	46
Nationalparker.....	47
Det nationale skovprogram.....	47
Handlingsplan for biologisk mangfoldighed.....	48
BILAG C – AFTALE OM ANVENDELSE AF JAGTTEGNSMIDLER UNDER NATURFORVALTNINGEN.....	49
Jagt og vildtforvaltning.....	49
Målsætning.....	49
Kriterier for udvælgelse af egnede projekter.....	49
Mindre vådområder.....	50
Regionale jægerfora.....	51

Prioritering af de midler der overføres fra jagttegn til naturforvaltning.....	51
Gennemførelse af projekterne.....	51
BILAG D. NEGATIVLISTE -PROJEKTTYPER, DER IKKE OPFYLDER KRITERIERNE FOR STØTTE.....	53
BILAG E. RELEVANTE OPLYSNINGER I PROJEKTANSØGNINGER.....	56
SKEMA B.....	56
Formål (hvad går projektet ud på, hvad er baggrunden, hvorfor nu).....	56
Prioritet (angiv ja/nej).....	57
BILAG F . ELEMENTER, DER KAN INDGÅ I EN FORUNDERSØGELSE.....	59
BILAG G. STATSSKOVDISTRIKTERNE OG NYTTIGE LINKS.....	61

Visse afsnit har alene relevans for Skov- og Naturstyrelsens (den statslige) administration. Disse afsnit er mærket med ”**”.

Denne vejledning erstatter tilsvarende vejledning fra 1998. Nyt indhold er

- Kriterier i forhold til jagttegnsmidler.
- Forelæggelsesregler for Finansudvalget
- Prioritering af kulturmiljøinteresser
- Nationalparker
- Havets natur
- Diverse præciseringer og ombrydning af tekst for at operationalisere dokumentet ift. den daglige administration.

Dette kriteriepapir tager udgangspunkt i den eksisterende myndighedsstruktur med kommuner, amter og staten.

På side 22 findes et kort sammendrag af kriteriepapiret.

Papirets status

Dette papir fastlægger nærmere hvilke projekttyper der kan fremmes med statslige naturforvaltningsmidler, herunder beskrives hvilke projekttyper der ikke kan støttes. Desuden beskriver papiret, hvordan projekter behandles i forhold til tildeling af midler, og hvilken rolle Naturforvaltningsudvalget spiller i administrationen af naturforvaltningsmidlerne. Forholdet til amter og kommuner behandles også.

Papiret fungerer således som *administrationsgrundlaget* for naturforvaltningsmidlerne jf. Naturbeskyttelseslovens § 55 stk. 5. Det anvendes af Naturforvaltningsudvalget ifm. principielle vurderinger, og af Skov- og Naturstyrelsen og amterne ifm. den daglige administrationen af naturforvaltningsmidlerne.

Visse afsnit har alene relevans for Skov- og Naturstyrelsens (den statslige) administration. Disse afsnit er mærket med ”*“.

Papiret danner rammen for prioritering af projekter og behandlingen af nye projekterforslag/ansøgninger. Ved anvendelse af Kriteriepapiret optimeres udbyttet af de anvendte ressourcer indenfor sammenlignelige projekttyper. Hensigten hermed er at opnå størst muligt udbytte af midlerne i forhold til naturforvaltningens formål samt de nationale politikker og strategier og internationale forpligtelser indenfor natur og miljø, der fremmes gennem naturforvaltningen.

Gennem kriteriepapirets beskrivelse af behandling af forslag til naturforvaltningsprojekter, skulle sagsgangen og vurderingsgrundlaget blive mere gennemsigtigt for ansøgerne, således at det bliver lettere at forberede en ansøgning.

Kriteriepapiret vil være offentligt tilgængeligt på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside: www.skovognatur.dk .

Baggrund

Det åbne land er præget af strukturudviklingen i jordbrugserhvervene, den teknologiske udvikling og den almene samfundsudvikling f.eks. udbygningen af infrastruktur. Konsekvensen heraf har været og er forsat en forarmelse af den naturmæssige variation. Eksempelvis er moser, små og større lavvandede vådområder, søer, vedvarende græsarealer udenfor omdrift, småbiotoper og overdrev forsvundet. Samtidig er der sket en forringelse af naturområderne, bl.a. som følge af dræning, gødskning/eutrofiering og sprøjtning eller fordi en tidligere ekstensiv landbrugsmæssige udnyttelse i en række tilfælde er blevet opgivet.

På havet er en række naturværdier i dag ødelagt, men kan ved en aktiv indsats genoprettes.

For at vende denne udvikling både på land og på havet er der brug for en aktiv indsats der fysisk sikrer levesteder og arter ved pleje, eller genskaber/skaber ny natur, som medvirker til at vende den negative udvikling for naturen. Desuden skal der skabes rammer for friluftslivet.

Formålet med naturforvaltningen

Naturforvaltningen og de tilknyttede midler er en del af naturbeskyttelsesloven og midlerne anvendes derfor til at understøtte lovens formål om at værne landets og tilgrænsende havområders natur og miljø, særligt ved at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter og deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske værdier, herunder kulturmiljø mv. og ved at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder med disse værdier. Lovens formål er også at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen og forbedre forholdene for friluftslivet.

Midlerne til naturforvaltningen anvendes til følgende hovedtyper af indsats:

- Naturgenopretning og førstegangspleje af naturarealer, herunder bevare og genoprette store og små naturområder
- Statslig skovrejsning
- Initiativer til gavn for friluftslivet

Som kan

- forbedre, genoprette eller tilvejebringe land og havområder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, herunder kulturmiljø, og
- give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet, herunder fremme af sundhed
- forøge arealet med skov

Naturforvaltningen skal understøtte eksisterende politikker og strategier på naturområdet, som bl.a. er sammenfattet i *Handlingsplan for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse i Danmark 2004 – 2009* (2004). Der fremgår heraf flg. prioritering:

1. Bestående naturområder, herunder småbiotoper og halvkulturarealer (§3-arealer) i NATURA 2000-områder og nationalparker.
2. Øvrige bestående naturområder, herunder småbiotoper og halvkulturarealer (§3-arealer) uden for NATURA 2000-områder og nationalparker.
3. Nye småbiotoper og halvkulturarealer i NATURA 2000-områderne og nationalparker.
4. Nye småbiotoper og halvkulturarealer uden for NATURA 2000-områderne m.v. i økologisk sammenhæng med andre naturområder.

En indsats for at bevare eksisterende naturværdier herunder ikke mindst naturtyper, levesteder og arter omfattet af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesområder (NATURA 2000) står centralt. Overordnet skal tilbagegangen i biodiversitet standses inden 2010. Men også skabelse af nye naturområder ved naturgenopretning, skovrejsning og sikring af sammenhængende natur f.eks. i ådale indgår som en væsentlig aktivitet i den nationale naturindsats. En samlet indsat i ådalene er samtidig også centralt for implementeringen af EU's vandrammedirektiv og indfrielsen af VMPIII aftalen. Naturforvaltningen bør understøtte eksisterende natur af høj kvalitet, som naturtyper med lang kontinuitet, som ofte har den største værdi for den biologiske mangfoldighed. F.eks. ved at udvide eksisterende naturområder eller etablere beskyttelseszoner omkring naturtyper som fx højmoser og andre mosetyper, overdrev, renvandede søer, kildevæld og naturskov. Behovet er at beskytte områdernes kontinuitet, reduktion af påvirkningerne fra omgivelserne og sikre evt fortsat drift eller naturpleje. I bilag B er relevante strategier nærmere omtalt. Imidlertid forudsættes naturforvaltningsmidlerne også anvendt til skabelse af ny natur og en indsats ift. friluftsliv, hvilket ikke nødvendigvis kan ske inden for NATURA 2000-områder og nationalparker m.v.

På finansloven kan være angivet, at en del af årets midler er forudsat anvendt inden for bestemte prioriteringsområder – f.eks. bynær skovrejsning, og sikring af befolkningens adgang til gode naturoplevelser. Udover disse forudbestemte andele af bevillingsrammen prioriteres mellem projekttyperne i forhold til bedste udnyttelse af midlerne i relation til de foreliggende projektmuligheder.

Danmarks natur forvaltes gennem en række forskellige love og administrative virkemidler. Ikke blot naturbeskyttelsesloven, der direkte er rettet mod natur og landskab, men også anden lovgivning har betydning i denne sammenhæng. Af særlig relevans er skovloven og landbrugslovgivningen. Derfor indgår naturforvaltningen i et samspil med andre nationale politikker og strategier og internationale forpligtelser på natur- og miljøområdet, som i væsentligt omfang medvirker til at udmønte og konkretisere naturforvaltningens formål.

Skov- og Naturstyrelsen vil i samråd med Naturforvaltningsudvalget regelmæssigt vurdere, om der er behov for en prioritering af særlige indsatsområder i naturforvaltningen. Der tilstræbes at oprette en kontinuitet i indsatsen, da mange initiativer kræver lange seje træk for at virke.

Afhængigt af det bevillingsmæssige råderum prioriteres tildeling af midler til færdiggørelse af igangsatte projekter højere, end igangsætning af nye projekter.

Kulturhistoriske interesser, herunder kulturmiljø varetages som en integreret del af naturforvaltningsprojekter. Der anvendes ikke naturforvaltningsmidler til større projekter som alene eller hovedsageligt har til hensigt at fremme et kulturhistorisk sigte.

Lovhjemler

Den statslige naturforvaltning reguleres af bestemmelserne i Naturbeskyttelseslovens (lovbekendtgørelse nr. 884 af 18. august 2004) kapitel 8, §§ 55 – 61. Jf. § 55 stk. 5 kan Miljøministeren fastsætte nærmere regler for administrationen af § 55 stk. 1 og 4. Se nærmere i bilag A.

Naturforvaltningen blev lovfæstet med lov nr. 339 af 24. maj 1989 om naturforvaltning. Denne lov afløste lov 230 af 7. juni 1972 om erhvervelse af fast ejendom til friluftsmål, der havde et mere begrænset sigte. Naturforvaltningslovens formålsbestemmelse fastslog, at der med loven skulle tilstræbes at bevare og pleje landets landskabelige og kulturhistoriske værdier, at bevare eller forbedre betingelserne for det vilde plante- og dyreliv, at øge skovarealet samt forbedre mulighederne for friluftslivet. Det fremgik af lovens formålsbestemmelse, at der skulle ske en sideordnet varetagelse af hensynene.

I 1992 blev Lov om Naturforvaltning integreret i Lov om Naturbeskyttelse som kapitel 8, "Naturforvaltning".

I 2004 blev naturbeskyttelsesloven ændret, primært som følge af de nye EU-habitatforpligtelser. Bestemmelserne om naturforvaltningsindsatsen i kapitel 8 blev ved den lejlighed *ikke* ændret. Bestemmelserne er derfor videreført fra 1992 loven.

Hertil kommer særskilte hjemler og præciseringer i finanslovens § 23.52.

Finansloven

Midler til statslig naturforvaltning afsættes under Miljøministeriet § 23.52.01 og § 23.52.02. Hvis der afsættes øremærkede midler vil disse optræde på underkonti, og det vil af finanslovens anmærkninger fremgå hvilke vilkår der knytter sig til dem.

Bevillingsgivningen det enkelte år kan afvige fra finanslovens tal pga. opnåede indtægter, som ikke indgår i finanslovrammerne eller grundet tilbagefaldne uudnyttede bevillinger fra tidligere år. Tilsvarende vil forbruget (faktiske udgifter og indtægter) i de enkelte år afvige fra ovennævnte udgiftsrammer idet forbruget typisk sker senere end bevillingsgivning. Dette skyldes, at projektbevilling afsættes på én gang, hvis muligt, mens forbrug forudsætter konkret implementering, som kan være afhængig af myndighedsbehandling, forundersøgelse, offentlige høringer m.v.

Midlerne disponeres ved bevillinger, som årligt afrapporteres i en *årsberetning*, der kan findes på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside.

Udover de statslige midler afsættes årligt et bloktilskud til amterne mhp. lokal naturforvaltning. Amternes indsats reguleres også af nærværende kriteriepapir. Det amtslige bloktilskud udgør pr. 2004 ca. 46 mio.kr. Midlerne administreres af amterne og afrapporteres særskilt af amterne.

Indtægter og gaver *

Indtægter, der vedrører naturforvaltningsprojekter indgår i den samlede nettoramme for naturforvaltningen i det enkelte år. Det kan handle om frasalg af bygninger som har indgået i erhvervelse af jord, og som ikke har nogen funktion ift. naturforvaltningsprojektet, eller om indtægter i form af refusion/tilskud fra EU-ordninger eller projektbidrag fra partnere (amter, kommuner, vandværker, private fonde mv.).

I forbindelse med visse projekter modtager Skov- og Naturstyrelsen vederlagsfrit arealer der indgår i projektrealiseringen. I tilknytning til sådanne gaver kan der tinglyses forkøbsrettigheder til giver og/eller servitutter vedr. grundvandsdannelse og andre væsentlige natur- og miljøinteresser.

Skov- og Naturstyrelsen kan i øvrigt modtage ukonditionerede gaver der kan indgå i den årlige naturforvaltningsindsats.

Anvendelse af midlerne

Skov- og Naturstyrelsen kan

- 1) erhverve fast ejendom og afholde drifts- og anlægsudgifter på erhvervede ejendomme, bl.a. til tilplantning,
- 2) yde lån til amtskommuner, kommuner eller almennyttige foreninger, stiftelser, institutioner m.v. til erhvervelse af fast ejendom og
- 3) yde lån og tilskud til amtskommuner, kommuner, almennyttige foreninger, stiftelser, institutioner m.v. samt private ejendomme til bevaring, pleje og genopretning af naturområder og til forbedring af mulighederne for friluftslivet.

Erhvervelse af arealer

En forudsætning for at realisere et større naturforvaltningsprojekt, f.eks. reetablering af en sø på 200 ha – vil ofte være, at ejendomsretten overgår til staten, hvis ikke tilstrækkelig råderet kan opnås på anden vis. Ved et samlet statsligt ejerskab opnås fuld råderet over hele projektområdet, hvorved projektets formål kan optimeres, og der opnås en betydelig lettelse i forhold til den fremtidige drift af projektområdet. I projekter der forudsætter statsligt ejerskab køber staten de ejendomme som er nødvendige ift. projektets realisering. I den forbindelse kan det vise sig nødvendigt at erhverve arealer uden for selve projektområdet, som kan indgå i magelæg mhp. at

samle ejerskab indenfor projektområdet (puljejord). Overskydende arealer afhændes efterfølgende.

Erhvervelser sker til markedspriser som skal godkendes af Told & Skat. I yderste fald kan der eksproprieres, hvis der f.eks. mangler en enkelt matrikel og råderetten over denne er nødvendig for projektrealisering. Når der skal genskabes en sø vil det f.eks. være afgørende, at der er råderet over alle matrikler i projektområdet. Ekspropriation har dog endnu ikke været anvendt.

Statslig skovrejsning sker ved erhvervelse af arealer, hvorefter Skov- og Naturstyrelsen står for tilplantningen. Der kan *ikke* eksproprieres til statslig skovrejsning idet der kan ske en successiv tilplantning i takt med at arealer erhverves. Staten rejser *ikke* skov på anden mands jord. Privat skovrejsning forudsættes støttet over særskilt støtteordning på finansloven. Det er alene staten som kan anvende midler til arealerhvervelse og skovtilplantning. Amterne har ikke mulighed for dette under det amtslige bloktilskud.

Ved erhvervelser til en værdi over 5 mio. kr. skal der ske forelæggelse for Finansudvalget.

Tidligere erhvervede arealer

Naturforvaltningsprojekter gennemføres også på Skov- og Naturstyrelsens egne eller tidligere erhvervede arealer, som en integreret del af Skov- og Naturstyrelsens statsvirksomhed. I tilfælde, hvor der igangsættes nye større initiativer, der ligger uden for den almindelige drift af statskovene kan udgifter knyttet til etableringsfasen afholdes af naturforvaltningsmidlerne. Eksempel herpå er investering i bygninger mhp. anvendelse til naturskoleformål og naturgenopretning i større skala.

Drifts og anlægsudgifter

Der afholdes over naturforvaltningsmidler udgifter til erhvervelse, herunder følgeudgifter til jordfordeling, landinspektør ifm udstykning mv. samt til de umiddelbart projektrelaterede udgifter som tilplantning, diverse anlægsarbejder, førstegangspenje, informationsindsats mv. som er nødvendig for at opnå formålet med projektet. Bevillinger under naturforvaltningen skal således dække den første implementeringsfase, herunder den igangsættende plejeindsats på arealer, som normalt regnes for op til 5 år. Herefter overgår finansieringen til Skov- og Naturstyrelsens statsvirksomhed.

Hvor der er tale om tilstandsændringer vil naturforvaltningsmidler kunne anvendes. Foranstaltninger, som overvejende er af driftsmæssig art og som primært omhandler vedligeholdelse og løbende pleje af en allerede eksisterende tilstand af natur- og skovområder er *ikke* omfattet af naturforvaltningens projektstrategi. Disse mål sikres på en anden måde og for andre midler.

Til naturgenopretningsprojekter på havet afholdes udgifter til diverse anlægsarbejder mv., som er nødvendige for at opnå formålet med projektet. Søterritoriet hører under staten.

Skov- og Naturstyrelsen kan desuden afholde anlæg- og driftsudgifter på anden mands jord, hvis dette er en forudsætning for realisering af et projekt. Et sådan projekt kan alternativt finansieres ved tilskud.

På baggrund af det areal Skov- og Naturstyrelsen har erhvervet under naturforvaltningen afsættes årligt et beløb til at dække driften af arealet udover implementeringsfasen. Disse udgifter afholdes under Skov- og Naturstyrelsens statsvirksomhed § 23.51.01.

Lån

Har endnu ikke været anvendt og forventes kun anvendt i særlige situationer, hvor finansiering ikke kan tilvejebringes ad anden vej.

Tilskud

Der ydes tilskud på nærmere fastsatte vilkår. Vilkårene kan fremgå af en aftale, der tinglyses på ejendommen. Dette vil være relevant, hvis der er tale om en længerevarende aftale, mens det i tilfælde af kortere aftale kan undlades. Tilskud udbetales som hovedregel på baggrund af regnskab for afholdte udgifter. Der kræves som udgangspunkt revision. Tilskud kan gøres betinget af tinglysning af aftale om naturgenopretning, naturbevaring og offentlighedens adgang. Dette vil typisk være relevant ifm. større projekter.

Staten vil kunne yde tilskud til mindre pilot- og demonstrationsprojekter af national interesse. Staten har fra 2002 givet tilskud til nye mindre vandhuller på privat agerjord – se bilag C. Tilsvarende kan en del af naturforvaltningsmidlerne udmøntes som en tilskudsordning f.eks. i forhold til et særligt indsatsområde. I givet fald sker der annoncering heraf - som minimum på internettet.

Aftaler med tredjemand f.eks. om afgræsning af et givet areal er omfattet af naturforvaltningens formål, såfremt plejeprojektet har til formål at genskabe - men ikke fastholde - en ønsket målsat tilstand. Dette ydes som tilskud. Her er tale om en engangsydelse/indsats. Mere vedvarende driftsudgifter kan ikke finansieres over naturforvaltningsmidlerne, men forudsættes for landbrugsarealers vedkommende finansieret over MVJ-ordningen.

Under hjemlen er indbefattet tilskud til dækning af erstatninger for ulemper som følge af naturforvaltningsprojekter. Det er ikke hensigten, at denne mulighed skal erstatte fredninger. Se nærmere herom under ”Samspil med andre finansieringskilder”.

Skovrejsning betragtes ikke som værende omfattet af tilskudsmuligheden, idet der kan ydes tilskud til privat skovrejsning over særskilte støttemuligheder på finansloven.

Naturforvaltningsmidlerne vil som udgangspunkt ikke blive brugt, hvor der er andre tilskudsmuligheder, f.eks. efter bygningsfredningsloven og vandløbsloven, hvor disse midler kan løfte projektet.

Amterne har indenfor bloktilskuddet til naturforvaltning tilsvarende mulighed for at yde tilskud til kommuner og private indenfor den emnekreds der fremgår af kapitel 8 i loven. Det lægges også her til grund, at amternes indsats er rettet mod mindre projekter på ikke-statsejede arealer. Amterne kan ikke yde tilskud til køb af arealer eller skovrejsning.

NATURA 2000 tilskud

Ifølge naturbeskyttelseslovens §§ 19 f,g,h skal amtet pålægge en lodsejer i eller udenfor et internationalt naturbeskyttelsesområde den nødvendige drift ift. at sikre en gunstig bevaringstilstand inden for dette område, også inden der foreligger en NATURA 2000-plan – hvis det er nødvendigt. Udgifter til aftaler og afgørelser afholdes af amtsrådet.

Der kan efter naturbeskyttelseslovens § 19 h opnås tilskud fra staten ved Skov- og Naturstyrelsen, forudsat at der er opnået tilsagn fra staten inden der indgås aftale eller træffes afgørelse. I modsat fald afholdes udgifterne fuldstændigt af amtsrådet.

Det forudsættes, at amtsrådene i størst muligt omfang udnytter andre, alternative finansieringsmuligheder, herunder medfinansiering fra EU, private fonde, kommuner, vandværker m.v., samt anvender ovennævnte bloktilskud på 46 mio. kr. i Natura 2000-områderne. Det må forventes, at statslige tilskud til at finansiere aftaler eller afgørelser i de internationale naturbeskyttelsesområder især vil være rettet mod større projekter.

Samspil med andre finansieringskilder

Det kan som led i gennemførelsen af et naturforvaltningsprojekt være hensigtsmæssigt at gennemføre naturgenopretning efter en model, hvor naturforvaltningens virkemidler samarbejder med andre finansieringskilder f.eks. Tips og Lotto (Friluftsrådet) amter, kommuner, private firmaer, fonde, herunder samspil med relevante tilskudsordninger under EU. I de senere år har bidrag fra vandværker udgjort en væsentlig finansiering til skovrejsningsprojekter.

EU-programmer

Der defineres løbende tilskudsredskaber under EU. Aktuelt er LEADER, LIFE og landdistriktsprogrammet særligt relevante ift. naturforvaltningsprojekter. Det bør altid overvejes i hvilket omfang det er relevant at søge EU-medfinansiering til konkrete naturforvaltningsprojekter. Normalt vil det kræve projekter af en vis størrelse før det er relevant at indmelde projekter i EU-tilskudsordninger.

LIFE

LIFE Natur er målrettet mod at støtte demonstrationsprojekter indenfor naturgenopretning. Typiske aktiviteter er kompensationer for mistede brugerrettigheder, teknisk planlægning og gennemførelse af engangs-genopretnings-tiltag for naturtyper/arter samt informationsaktiviteter. Alle juridiske personer kan søge. Ordningen er målrettet mod implementering af Natura 2000 områderne (habitat- og fuglebeskyttelsesområderne).

Der kan ikke opnås LIFE Natur medfinansiering til aktiviteter der kan medfinansieres af andre EU ordninger, fx aktiviteter der kunne finansieres via landdistriktsordningerne. Der er meget begrænset mulighed for projekt-overhead.

Ansøgninger indsendes via den nationale myndighed til EU Kommissionen én gang om året. Den nationale myndighed i Danmark er Skov- og Naturstyrelsen. Fristen for indsendelse til Skov- og Naturstyrelsen er typisk 30. september, men dette annonceres på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside. 2005 bliver det sidste år hvor der kan indsendes ansøgninger under den 'gamle' LIFE ordning.

Danmark har tidligere modtaget EU-støtte til bl.a. projekter om Vest Stadil Fjord, Skjern Å, Klitheder og Overdrev.

Landdistriktsprogrammet

For landdistriktsprogrammet defineres løbende på nationalt plan, hvilke projekttyper der kan medfinansieres – inden for den overordnede EU-ramme. For eksempel forventes der ekstraordinært for 2006 etableret særlige støttemuligheder for naturprojekter. Skov- og Naturstyrelsen vil særskilt søge at gøre kommunale samarbejdspartnere opmærksom herpå. I øvrigt henvises der til Direktoratet for FødevarerErhvervs hjemmeside (www.dffe.dk).

MVJ-ordningen (miljøvenligt landbrug) er en del af det danske landdistriktsprogram. Ordningen retter sig mod lodsejere, der accepterer særlige aktiviteter eller begrænsninger på deres egne landbrugsarealer mod driftstilskud fra amternes tilskudsordninger til miljøvenligt landbrug. Skov- og Naturstyrelsen kan i sammenhæng med at amterne indgår MVJ-aftaler med lodsejerne *erhverve eventuelle arealer og yde engangskompensation for rådighedsindskrænkninger og kan afholde anlægsudgifter på de erhvervede arealer*, hvis Skov- og Naturstyrelsen finder det relevant at medvirke til projektets gennemførelse. Det skal understreges, at opnåelse af tilskud til miljøvenligt landbrug eller anden form for tilskud ikke i sig selv kvalificerer et projektforslag til at opnå tilskud fra naturforvaltningsmidlerne. Skov- og Naturstyrelsen vil tage stilling til og prioritere et projektforslag af denne karakter efter samme kriterier og principper, som ligger til grund for administration af den samlede naturforvaltningsbevilling.

VMP II og III

Naturforvaltningsmidler kan anvendes ifm. vådområdeindsatsen under VMP II og III til at fremme natur- og friluftsmæssige interesser. Naturforvaltningsmidlerne kan dog ikke anvendes til at erhverve vådområderarealer og randzoner etableret under VMP II/III.

Fredninger

Anvendelse af naturforvaltningsmidler og gennemførelse af fredningssager kan ofte betragtes som alternativer, men vil dog også kunne supplere hinanden. Forud for et projekt bør det derfor grundigt vurderes, om et projekt skal realiseres i forbindelse med en fredningssag eller ikke, og i givet fald skal samspillet med en sådan planlagt fredning belyses.

Særligt når der er tale om et mindre antal lodsejere, vil man med fordel kunne realisere naturforvaltningsprojektet uden en ledsagende fredning, medens man i andre tilfælde, f.eks. hvor mange lodsejere er involveret og hvor der er mange modstridende interesser, med fordel vil kunne gennemføre projektet som led i en samlet fredning.

Endelig vil der være fredninger, hvor der vil være behov for supplerende naturforvaltningsmidler for at kunne gennemføre de tiltag, der er nødvendige for at realisere fredningens formål. Som eksempel herpå kan nævnes etablering af en dæmning mhp vandstandshævning.

Planlægningsgrundlag

Naturforvaltningsprojekter bør i videst mulige omfang understøtte den sammenfattende planlægning i region- og kommuneplanlægningen.

Regionplanerne omfatter retningslinjer for naturbeskyttelses- og bevaringsinteresser, herunder udpegning og sikring af områder med særlige naturbeskyttelsesinteresser. Bevaringsinteresserne omfatter landskab, friluftsliv, kulturhistorie og geologi.

Regionplanerne omfatter en kortlægning af lavbundsarealer, der tjener til at identificere områder, som i fremtiden kan genetableres som naturområde. En række af lavbundsarealerne er også udpeget som potentielle vådområder med henblik på opfyldelse af målene Vandmiljøplan II. Desuden omfatter regionplanerne retningslinjer for anvendelsen af vandløb, søer og kystvande og udpeger skovrejsningsområder samt områder, hvor skovtilplantning er uønsket.

Amterne er i forbindelse med regionplanrevision 2005 blevet opfordret til at gennemføre en naturplanlægning og fastlægge handlinger, der er nødvendige for at kunne realisere planernes mål. Regionplanerne kan således være med til at beskrive hvor og hvordan indsatsen for at beskytte naturen kan styrkes.

Amterne er også i opfordret til at udforme regionale friluftstrategier, der sigter på at fremme oplevelses- og adgangsmulighederne til naturområder og til områder i nærheden af byerne og sommerhusområderne samt til det åbne land generelt.

Også udpegede værdifulde landbrugsområder bør indrages når et projekt skal planlægges.

I 1998 blev der sat fokus på at amterne skal udpege værdifulde kulturmiljøer og udforme retningslinjer. Målet er at sikre de bevaringsværdige kulturmiljøer og strukturer både i det åbne land og i byerne. Dette skal først og fremmest ske gennem planlægningen på såvel statsligt, regionalt og lokalt plan med bred inddragelse af lokalbefolkningen i beslutningsprocessen. Beskyttelse, bevaring og forvaltning af kulturmiljøerne varetages først og fremmest via den fysiske planlægning. Planlægning for værdifulde kulturmiljøer bør derfor også inddrages ifm. udformning af projekter.

Regionplanerne danner således et godt udgangspunkt for at kunne prioritere og lokalisere naturforvaltningsprojekter, der på en og samme tid kan tjene flere formål.

Kommuneplanerne rummer ligeledes en række planlægningsmæssig forhold, der kan være væsentlige i forhold til en prioritering af naturforvaltningsprojekter. Det er fx kommuneplanlægning for byudvikling og friluftsliv, sidstnævnte fx i forhold til stinet og friluft- og fritidsområder.

Statslig skovrejsning (skov- og naturprojekter) vil som udgangspunkt ske inden for områder som i regionplanen er udpeget som skovrejsningsområder.

Udpegning af områder, hvor skovtilplantning er uønsket, sker med henblik på at sikre at områder, med naturværdier, landskabsværdier, geologiske værdier eller kulturhistoriske værdier, der ikke er forenelige med skov, sikres mod skovtilplantning. Da statslige skovrejsningsprojekter også i høj grad handler om varetagelse af natur, landskab og grundvandsbeskyttelse, kan områder, hvor skovtilplantning er uønsket (ofte benævnt negativ-områder eller minus-områder), også indgå i et projektområde.

Områder, hvor skovtilplantning er mulig – dvs. områder, der hverken er udpeget som skovrejsningsområde eller som område, hvor skovtilplantning er uønsket - kan inddrages i projektområdet, hvis det muliggør en hensigtsmæssig afgrænsning af et projekt f.eks. ift. biologiske spredningsmuligheder og bynærhed.

Projektstørrelse

Det er forudsat, at amterne løfter *mindre* projekter på ikke-statsejede arealer. Der findes ingen fast grænse for hvilke projekter der betragtes som små henholdsvis store. Som udgangspunkt kan en projektsum på 1 mio. kr. anvendes som rettesnor, men det må vurderes i det enkelte tilfælde, om et projekt bør løftes af amtet eller staten. Staten vil udover store projekter også kunne yde tilskud til mindre pilot- og demonstrationsprojekter af national interesse. Staten har fra 2002 givet tilskud til nye mindre vandhuller på privat agerjord – se bilag C.

Naturforvaltningsudvalget *

Udvalget er rådgivende for Miljøministeren i sager af større betydning. Ministeren fastsætter en forretningsorden for udvalget.

I gældende forretningsorden er det fastlagt at udvalget skal involveres i :

- sager af større og principiel betydning.
- sager vedrørende ekspropriation
- sager vedrørende forkøbsret

Der er ikke længere en fast rutine med at forelægge udvalget alle projekter over en hvis projektsum. Dette sikrer en smidiggørelse af den daglige administration samtidig med at udvalgets ekspertise anvendes ift. hvilken kurs naturforvaltningsmidlerne skal tage. Tilsvarende kan udvalget anvendes i andre spørgsmål af større betydning for administrationen af naturforvaltningsmidlerne.

Udvalgets medlemmer fremgår af styrelsens hjemmeside: www.skovognatur.dk . Medlemmer udpeges af Miljøministeren.

Nogle dele af naturforvaltningsmidlerne kan være undtaget naturforvaltningsudvalgets rådgivningsområde – i givet fald fremgår det af finanslovens anmærkninger under §§ 23.51.01 og 23.52.02.

Finansudvalget *

I forhold til forelæggelse for finansudvalget gælder fra 2002 generelle forelæggelsesregler for ejendomserhvervelse i Budgetvejledning 2001. Det betyder, at der alene skal ske forelæggelse, når køb og salg m.v. af ejendomme der enkeltvis overstiger 5 mio. kr.

Disponering af bevilling.

Det er hensigten at fordele årets bevilling på anvendelsesområderne *naturgenopretning, skovrejsning, friluftslivet og jagt- og vildtforvaltning*. Erfaringen viser, at det er vanskeligt entydigt at kategorisere projekterne efter denne inddeling, fordi næsten alle projekter indeholder flere af de nævnte kategorier.

Siden 2001 afsættes indenfor indsatsområde *jagt- og vildtforvaltning* hvert år 6,5 mio. kr. til 6-10 særlige jagt- og vildtprojekter og 2 mio. kr. til tilskud til små vådområder på privat jord inden for indsatsområdet *jagt*. Se nærmere i bilag C.

Skov- og Naturstyrelsen tilstræber at afsætte den fornødne bevilling til hele projektgennemførelsen, eventuelt opdelt i bæredygtige etaper, selvom selve forbruget kan strække sig over mange år. Dette sikrer, at de fornødne midler til projektgennemførelsen er til rådighed, og at det er gennemskueligt hvilken restøkonomi et projekt indeholder.

Ifm. projektvurderingen skal det vurderes hvordan et projekts samlede finansiering kan tilvejebringes under de kommende års forslag til bevillingsrammer, hvis det ikke er muligt at afsætte den samlede bevilling i et finansår. I så fald deles bevillingen ud over flere finansår. Den fremtidige bevillingsgivning sker derfor under forudsætning af tilstrækkelig råderum på finansloven. Dette vil være almindeligt for større projekter.

De bevilligende myndigheder har under finanslovsbevillinger til naturforvaltning mulighed for at afsætte særbevillinger til øremærkede formål. Prioriteringen af den årlige bevilling må derfor ske under hensyntagen til, hvilke supplerende øremærkede midler der afsættes til særlige formål inden for naturforvaltningen. Desuden bør man som led i prioriteringen fremme projektforslag, der i

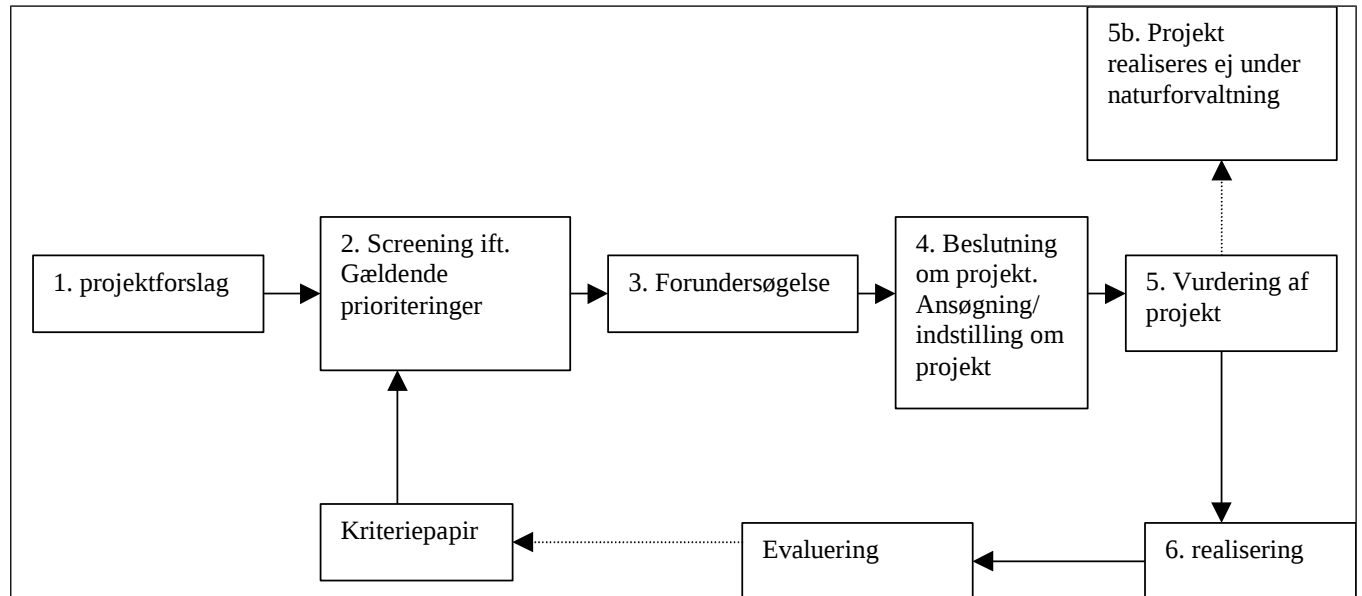
særlig grad kombinerer flere af de mål der er opstillet for naturforvaltningsindsatsen, således at der opnås en synergieffekt.

Det skal dog understreges, at allerede igangsatte projekter forsat vil blive prioriteret højt.

Projektforløb

I de følgende beskrives en standardproces frem mod at realisere et projekt. Indholdet i den enkelte proces må tilpasses det konkrete projekts skala og indhold.

Principforløb for projektrealisering:

Projektforslag

Projekter defineres løbende af Skov- og Naturstyrelsen med udgangspunkt i de nationale prioriteringer på naturområdet. Statsskovdistrikter vil ofte spille en central rolle ift. projektforberejdelse og – implementering . Projekter vedrørende havområdet defineres i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen centralt.

Derudover kan amtskommuner, kommuner, almennyttige foreninger, stiftelser, institutioner m.v. samt private ejendomsjere *søge tilskud* til gennemførelse af naturforvaltningsprojekter. Ofte skabes ideer og forslag til projekter i et samspil mellem interesserede i lokalsamfundet, skovdistriktet, amter og kommuner. I enkelte tilfælde kan initiativet komme fra landsdækkende organisationer eller andre statslige myndigheder m.v. I nogle tilfælde udspringer en projektide af en konkret mulighed for at råde over et givent areal.

Uanset om et projektforslag formuleres på initiativ af lokale, regionale eller landsdækkende interesser eller på Skov- og Naturstyrelsens eget initiativ, forudsættes det, at forslaget udvikles i et samarbejde mellem de interesserede parter og Skov- og Naturstyrelsen. Det er især væsentligt,

at statsskovdistriktet etablerer et tæt samarbejde med berørte lodsejere, lokalsamfundet og dets myndigheder om forslaget.

Der skal derfor i forbindelse med projektideen fastlægges en *formålsformulering for projektet*, der er så præcis som muligt for det pågældende projektområde.

Screening

Inden et projektforslag konkretiseres i detaljer bør det afprøves ift. gældende prioriteringer på naturforvaltningsområdet (hvis der ønskes finansiering ad denne vej). Ved at sammenholde projektbeskrivelse med nærværende kriteriepapir fås et billede af i hvilket omfang projektet vil have muligheder for at blive finansieret med naturforvaltningsmidler. Opmærksomheden henledes på, at kriteriepapiret indeholder en negativliste, som angiver konkrete projekttypen, som normalt ikke vil kunne støttes.

Man bør først og fremmest afprøve om projektet kan opfylde formålet med naturforvaltningen beskrevet under afsnittet herom (se side 5 – 6), herunder om projektet er omfattet af negativlisten (se Bilag D).

Der findes en særskilt VVM-screening – som er beskrevet under ”Forundersøgelse”.

Forundersøgelse

En nærmere gennemgang af muligt projektindhold er før eller siden nødvendigt. Forundersøgelsen kan opdeles i forskellige faser beliggende før og/eller efter der ansøges om et projekt. Således kan gennemføres en indledende og overordnet forundersøgelse først, som ikke afklarer alle forhold i detaljer. Senere i forløbet kan mere detaljerede oplysninger afdækkes. Af bilag F fremgår hvilke forhold der bør undersøges nærmere i en forundersøgelse.

Ifm fastlæggelsen af et projektindhold sker der en bred høring af alle relevante interessenter, herunder lodsejere, lokale myndigheder, kulturhistoriske museer, jordbrugskommissioner, interesseorganisationer og brugerråd. I nødvendigt omfang skal der ske screening for VVM og evt. efterfølgende VVM behandling (amtet), ligesom andre formelle tilladelser og forhold skal afklares med myndigheder (byggelinier, § 3, regionplanforhold osv.).

Ikke mindst står forholdet til eventuelle lodsejere centralt. Ifm. større projekter er der ikke usædvanligt, at der gennemføres en systematisk *lodsejerundersøgelse*. Denne gennemføres af Direktoratet for FødevarerErhverv, som ud fra besøg hos lodsejere i et projektområde kortlægger interesserne i området. Undersøgelsen omfatter også en fuldstændig listning af lodsejere i området, herunder størrelser på ejerskab mv. Eventuelt benyttes *jordfordeling* ifm. den videre projektrealisering, ligesom etablering af *puljejord* uden for projektområde kan indgå som middel til at løse landbrugsmæssige interesser. Udgifter hertil kan finansieres af naturforvaltningsmidlerne.

Under alle omstændigheder sker der ved statslige projekter en bred høring af alle interessenter inden der træffes beslutning om et projekt. I den forbindelse høres foruden lodsejere også landboorganisationer og jordbrugskommission. Efter seneste ændring af landbrugsloven skal offentlige myndigheder ikke godkendes af jordbrugskommissionerne som købere af landbrugsjord, men der sker altså høring af kommissionen forud for projektdefinering, og eventuelt igen senere under projekttimplementeringen, hvis grundlaget for projektet ændrer sig i betydende grad.

På baggrund af resultaterne fra høringsfasen sker der en tilretning af projektet, således at flest mulige interesser kan tilgodeses i projektet, herunder de landbrugsmæssige. Det er dog ikke givet, at alle interesser kan tilgodeses fuldt ud. Projektejeren (normalt Skov- og Naturstyrelsen) varetager disse funktioner.

Forundersøgelse bør også indeholde et budget for projektet, som kvalificeres mest muligt. Det vil ofte i den indledende fase ikke være muligt at prissætte et projekt meget eksakt, da den endelige økonomiske vurdering vil bero på detailplanlægning og indhentning af tilbud på forskellige opgaver. Budgettet bør dog opstilles i hovedtyper af udgifter.

Hvis forundersøgelsen klarlægger store problemer forbundet med projektideen må projektet opgives – eventuelt midlertidigt.

Beslutning om projekt.

Inden der træffes beslutning om et projekt skal der ske en bred høring af berørte interessenter. Der henvises til *bekendtgørelse nr. 836 af 2000 om offentlighedens inddragelse ved store naturforvaltningsprojekter*. Se bilag A.

På baggrund af de gennemførte høringer mv. kan et projekt nu nærmere beskrives, og på denne baggrund kan der ansøges om finansiering af projektet.

Forslag fra eksterne interessenter vedrørende naturforvaltningsprojekter skal fremsendes til det statsskovdistrikt, hvor projektet er beliggende. Forslag vedrørende naturgenopretning på havet fremsendes til den centrale styrelse.

Der er ingen ansøgningsfrister – behandling sker løbende. På styrelsens hjemmeside vil man kunne et skema, som kan hjælpe med at komme igennem alle relevante oplysninger. I bilag E er vist nuværende skema.

Oversigten over projektinformationer ligger endvidere til grund for den efterfølgende gennemførelse og evaluering af projektet. Se nærmere under ”projektgennemførelsen” ift. at forberede et projekt.

Vurdering af projekter

Når en projektansøgning er modtaget vurderes om projektet er tilstrækkelig belyst til at kunne blive vurderet. Styrelsen foretager da en tværfaglig vurdering af projektet for at sikre at mulighederne i projektet belyses grundigt. Herefter vil styrelsen beslutte hvorvidt projekt kan støttes i indeværende år, idet det altid vil tage hensyn til øvrige projektmuligheder. Der tilstræbes en sagsbehandlingstid på maksimalt 2 måneder, men i spidsbelastningsperioder kan der gå længere tid. Eksterne ansøgere modtager kvitteringsbrev for ansøgninger.

Ved vurdering af ansøgningens muligheder for støtte anvendes ikke mindst nærværende kriteriepapir.

Projektforslag, som dokumenterer at kunne tilgodese flere af strategierne og målsætningerne, vil stå stærkere ved den prioriterede fordeling af midler til nye projekter.

Projekter der indeholder betydelig medfinansiering (økonomiske bidrag fra andre parter) vil alt andet lige stå stærkere ifm. projektvurdering.

Der vil desuden altid indgå en landskabsmæssig vurdering af projektet, idet større naturforvaltningsprojekter indeholder betydelige æstetiske kvaliteter.

Hvis projektet vurderes ikke at kan støttes, gives afslag af Skov- og Naturstyrelsen. Afgørelsen kan ikke ankes.

Hvis det vurderes, at projektet er af en sådan art, at det ikke umiddelbart lader sig vurdere ift.de opstillede retningslinier forelægges projektet som en principiel sag for Naturforvaltningsudvalget til udtalelse. På baggrund af denne udtalelse tager Skov- og Naturstyrelsen stilling til støtte til projektet. Det skal understreges, at det ikke er givet at et projekt kan støttes, selvom naturforvaltningsudvalget måtte finde projektet egnet til støtte. Det vil altid bero på de konkrete projektmuligheder i det enkelte år, hvilke der prioriteres.

Selvom Skov- og Naturstyrelsen finder et forslag relevant, er der en række forhold som skal behandles, og procedurer som skal respekteres, før forslaget kan opnå tilskud, og der kan gives en bevilling til et projekt. Skov- og Naturstyrelsen kan derfor ikke indgå forpligtende aftaler, før dette forarbejde er gennemført, og styrelsen har ikke forpligtet sig, før den har meddelt en skriftlig bevillingsreservation til projektet.

Baggrunden herfor er, at de mange relevante projektforslag skal indgå i en samlet prioritering evt. i samarbejde med andre først og fremmest amterne i forhold til de midler, der er til rådighed.

Hvis projektet vurderes at kunne støttes, meddeles der tilsagn herom. Parallelt hermed afsætter Skov- og Naturstyrelsen en bevilling på beløbet. Ansøger modtager besked direkte.

Projektgennemførelsen

Erfaringsmæssigt kan naturforvaltningsprojekters gennemførelse strække sig over adskillige år. Projektstyring og dokumentation skal derfor organiseres således, at kontinuiteten i projektgennemførelsen sikres. En forudsætning herfor er, at der er udført realistiske forundersøgelser, som beskriver projektets hovedformål, foranstaltninger, økonomi og tidsplan for projektets gennemførelse. Endvidere skal forundersøgelsen identificere de problemer og løsningsmuligheder, der skal håndteres som led i projektets gennemførelse.

Skov- og Naturstyrelsen skal understrege, at ansøgere, der ønsker at opnå støtte fra naturforvaltningsmidlerne, bør vente med at iværksætte forundersøgelser, indtil Skov- og Naturstyrelsen har forholdt sig til, om et forslag kan prioriteres, idet styrelsen ikke har noget økonomisk ansvar for udgifter til forundersøgelser, som er udført, inden styrelsens har taget stilling til og givet tilsagn om ydelse af et tilskudsbeløb til en projektansøgning.

Almindelige regler om udbud og licitation skal iagttages ifm. projektgennemførelse. Staten ønsker at fremme partnerskaber med private og andre offentlige myndigheder om naturforvaltningsprojekters gennemførelse (Offentlige-Private-Partnerskab/OPP og Offentlig-Offentlig-Partnerskab/OOP)

Bygherreansvar

I projekter hvor Skov- og Naturstyrelsen kan forventes at skulle påtage sig bygherreansvaret, lægger styrelsen afgørende vægt på også at have ansvaret for udarbejdelsen af forundersøgelser. Ansøgeren bør derfor ikke sætte forundersøgelser i gang, før det er afklaret, om et givet projekt skal prioriteres, og hvem der skal påtage sig bygherreansvaret.

I forholdet til gennemførelse af projekter med betydning for habitatområder skal der gennemføres en konsekvensanalyse ift. udpegningsgrundlaget for habitatområdet. Analysen påhviler bygherren, typisk kommune, amt eller stat.

Projektevaluering og projektrapportering

Det er væsentligt for et positivt resultat, at man under projektgennemførelsen sammenholder opnåede resultater med de forudsætninger, der er opstillet i forundersøgelsens beslutningsnotat.

Der skal derfor i forbindelse med forundersøgelsen fastlægges en *formålsformulering for projektet*, der er så præcis som muligt for det pågældende projektområde. Evalueringen kan så tage udgangspunkt i, hvorvidt det formulerede formål er blevet opfyldt.

Projektforløbet opdeles i faser - tilpasset det konkrete projekts størrelse, kompleksitet og investeringsramme - , således at den faktiske gennemførelse sammenholdes med forudsætningerne som led i styringen af projektet. Såfremt forløbet afviger væsentligt fra forudsætningerne, skal årsagerne hertil klarlægges og dokumenteres, og passende korrektioner skal indarbejdes i beslutningsgrundlaget.

I forbindelse med en bevillingstildeling fastlægges rapporteringsomfanget. Den projektansvarlige skal under projektgennemførelsen levere statusrapporter, enten en gang årligt eller ved afslutningen af relevante faser i projektgennemførelsen. Endvidere afleveres en endelig rapport med en evaluering af projektgennemførelsen og resultaterne når projektet er afsluttet og effektmålingen evt. er foretaget.

I forbindelse med gennemførelsen af de enkelte genopretningsprojekter bør der tages stilling til behovet for og omfanget af et evt. *overvågningsprogram*.

Information om projekterne er et væsentligt element. Det bør allerede i forbindelse med projekttilrettelæggelsen afklares, hvorvidt særlige initiativer er påkrævede/ønskelige.

Forkøbsret og ekspropriation

Naturbeskyttelseslovens kapitel 8, om naturforvaltning giver staten hjemmel til at pålægge ejendomme i landzone og sommerhusområder forkøbsret for staten, såfremt de er særligt egnede til opfyldelse af lovens formål. Endvidere er der i Naturbeskyttelseslovens kapitel 8 hjemmel til at gennemføre statslig erhvervelse af ejendomme i landzone og sommerhusområder ved ekspropriation, såfremt det er af væsentlig betydning at råde over ejendommen for at fremme naturgenopretning og friluftslivet. I henhold til loven kan ekspropriation ikke anvendes til fremme af statslig skovrejsning.

Uanset lovens bestemmelser er naturforvaltningen som udgangspunkt baseret på frivillighedsprincippet, hvor styrelsen etablerer et konstruktivt samarbejde med interesserede eller berørte lodsejere, som frivilligt sælger arealer til brug for naturforvaltningsprojekter. Skov- og Naturstyrelsen har således hidtil gennemført de statslige naturforvaltningsprojekter på grundlag af frivillighedsprincippet, dvs. uden anvendelse af lovens bestemmelser vedrørende ekspropriation eller forkøbsret.

Sager om forkøbsret og ekspropriation forelægges for naturforvaltningsudvalget.

Kriteriepapiret kort

- Naturforvaltningsmidlerne skal anvendes til naturgenopretning, skovrejsning og friluftsliv, herunder til naturgenopretning på havet. Kulturmiljø kan indgå i projekterne.
- Der prioriteres bevarelse af natur indenfor NATURA 2000 og § 3-områder, hvor det er muligt.
- Projekter skal kunne varetage mange funktioner.
- Medfinansiering og partnerskaber prioriteres højt.
- Staten fremmer store projekter (vejl. Over 1 mio. kr. projektsum), amter mindre projekter.
- Finansiering kan dække erhvervelser, anlægsarbejde og anlægsarbejde.
- Der kan ydes tilskud til projekter – f.eks. private. Dette kan ledsages af tinglysning af aftale om naturpleje mv.
- Større og principielle sager, samt sager vedrørende forkøbsret og ekspropriation forelægges naturforvaltningsudvalget

- Der kan søges løbende. Ansøgningskema findes på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside
- Statsskovdistrikterne er ofte en vigtig samarbejdspartner

Bilag A – Uddrag af lovtekst fra gældende naturbeskyttelseslov og bek. Om offentlighedens inddragelse

Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse ¹

Hermed bekendtgøres lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 85 af 4. februar 2002 med de ændringer, der følger af § 38 i lov nr. 145 af 25. marts 2002 og § 1 i lov nr. 454 af 9. juni 2004.

Kapitel 1

Formål

§ 1. Loven skal medvirke til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Stk. 2. Loven tilsigter særligt

- 1) at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier,
- 2) at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, og
- 3) at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet.

Stk. 3. Der skal ved lovens administration lægges vægt på den betydning, som et areal på grund af sin beliggenhed kan have for almenheden.

§ 2. Lovens beføjelser skal tillige anvendes med sigte på at bekæmpe sandflugt og forøge skovarealet samt på at genoprette vådområder, som skal medvirke til at forbedre vandmiljøet.

Kapitel 2

Generelle beskyttelsesbestemmelser

Beskyttede naturtyper m.v.

Søer, vandløb, heder, moser, strandenge, strandsumpe, ferske enge, overdrev m.v.

§ 3. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljøministeren efter indstilling fra amtsrådet er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Stk. 2. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af

- 1) heder,
- 2) moser og lignende,
- 3) strandenge og strandsumpe samt
- 4) ferske enge og biologiske overdrev,

når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt i stk. 1, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Stk. 3. Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelsen i stk. 1.

Stk. 4. Miljøministeren kan fastsætte regler om gødskning på arealer, som er beskyttet efter stk. 2 og 3, herunder regler om mængden af gødning, der må tilføres disse arealer, og forbud mod gødskning.

§ 4. (Ophævet).

Andre bestemmelser

§ 5. Miljøministeren kan fastsætte regler om, at bestemmelserne i § 3, stk. 1-3, ikke skal gælde for nærmere angivne kategorier af de pågældende naturtyper.

Stk. 2. Miljøministeren kan fastsætte regler om, at § 3, stk. 1-3, ikke skal gælde for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse.

§ 6. Miljøministeren kan fastsætte regler, som beskriver og afgrænser de naturtyper, der er nævnt i § 3, stk. 1-3. Ministeren kan endvidere fastsætte regler om beregning af arealstørrelse for de naturtyper, der er nævnt i § 3, stk. 1-3, og om, at naturlige søer i helt eller delvis offentligt eje eller bestemte typer af sådanne søer skal være omfattet af reglerne i § 3, stk. 1, uanset deres størrelse.

§ 7. Miljøministeren kan fastsætte regler om registrering af de naturtyper, der er nævnt i § 3, stk. 1-3. Klitfredede arealer

§ 8. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af klitfredede arealer. Der må ikke etableres hegn, og arealerne må ikke afgræsses. Der må ikke placeres campingvogne og lignende. Der må heller ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

Stk. 2. Følgende arealer er klitfredede:

- 1) Strandbredden langs Skagerrak og Vesterhavet i Nordjyllands, Viborg, Ringkøbing og Ribe Amtskommuner og strandbredden langs Vesterhavet på Rømø i Sønderjyllands Amtskommune,
- 2) arealet mellem klitfredningslinjen og de strandbredder, der er nævnt i nr. 1,
- 3) arealer, der er klitfredede efter den tidligere lovgivning om sandflugtens bekæmpelse, og
- 4) arealer, der er klitfredede efter ministerens beslutning, jf. § 9.

Stk. 3. Klitfredningslinjen er fastlagt ved miljøministerens bestemmelse efter de hidtil gældende regler.

Stk. 4. Klitfredningslinjen er registreret i matriklen og noteret i tingbogen.

Stk. 5. Forbuddet i stk. 1 gælder ikke for

- 1) foranstaltninger til dæmpning af sandflugt, der udføres efter § 53,
- 2) landbrugsmæssig drift, herunder græsning, på arealer, der hidtil lovligt har været udnyttet landbrugsmæssigt, bortset fra tilplantning,
- 3) sædvanlig hegning på de i nr. 2 nævnte arealer,
- 4) genplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver,
- 5) havneanlæg og de arealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål,
- 6) mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger, herunder udskiftning af vinduer og tage m.v., når bygningshøjden ikke derved forøges eller kun forøges i ubetydeligt omfang, og
- 7) byggeri, der er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelsen af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger. Der kræves dog miljøministerens tilladelse, for så vidt angår de nævnte bygningers nærmere beliggenhed og ydre udformning.

Stk. 6. Miljøministeren kan fastsætte regler om, at stk. 1 ikke skal gælde for nærmere angivne arter af anlæg, der tillige vedrører søterritoriet. Tilsvarende gælder for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse.

Stk. 7. Miljøministeren kan fastsætte regler om anvendelse af de klitfredede arealer, herunder forbyde bestemte former for anvendelse.

§ 9. Miljøministeren kan inddrage andre arealer under klitfredning, hvis de ligger inden for 500 m fra den inderste grænse af de strandbredder, der er nævnt i § 8, stk. 2, nr. 1.

Stk. 2. Miljøministeren kan inddrage andre arealer end dem, der er nævnt i stk. 1 og i § 8, stk. 2, under klitfredning, hvis ejeren fremsætter begæring herom, eller hvis ejeren ikke opfylder påbud efter § 53, stk. 2, om dæmpning af sandflugt eller om begrænsning i anvendelsen af arealerne.

Stk. 3. Miljøministeren kan i særlige tilfælde ophæve klitfredning.

§ 10. (Ophævet).

§ 11. Miljøministeren kan for at forebygge sandflugt give påbud om anvendelsen af klitfredede arealer og nedlægge forbud mod visse former for anvendelse.

Stk. 2. Miljøministeren kan nedlægge veje og stier på klitfredede arealer, hvis der er anden fornøden vejadgang til den ejendom, nedlæggelsen vedrører.

Stk. 3. Der må ikke gives adgang til nye ejendomme ad veje, der fører over klitfredede arealer.

§§ 12-14 a. (Ophævet).

Beskyttelseslinjer

Beskyttelse af kystområderne

§ 15. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder eller af andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen. Der må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende, og der må ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

Stk. 2. Strandbeskyttelseslinjen er fastlagt ved miljøministerens bestemmelse efter de hidtil gældende regler.

Stk. 3. Strandbeskyttelseslinjen er registreret i matriklen og noteret i tingbogen.

Stk. 4. Forbuddet i stk. 1 gælder ikke for

- 1) landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning,
- 2) genplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver,
- 3) sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme,
- 4) bestående forsvarsanlæg, der anvendes til forsvarsformål,
- 5) havneanlæg og de arealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål,
- 6) mindre vedligeholdelsesarbejder på bygninger, herunder udskiftning af vinduer og tage m.v., når bygningshøjden ikke derved forøges eller kun forøges i ubetydeligt omfang,
- 7) byggeri, der er erhvervmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugs- eller skovbrugsejendom eller for udøvelsen af fiskerierhvervet, og som opføres i umiddelbar tilknytning til eksisterende bygninger. Der kræves dog amtsrådets tilladelse, for så vidt angår de nævnte bygningers nærmere beliggenhed og ydre udformning, og
- 8) kyststrækninger, der er klitfredede, jf. §§ 8 og 9.

Stk. 5. Miljøministeren kan fastsætte regler om, at stk. 1 ikke skal gælde for nærmere angivne arter af anlæg, der tillige vedrører søterritoriet. Tilsvarende gælder for diger, høfder, bølgebrydere og andre anlæg, som kræver tilladelse i henhold til lov om kystbeskyttelse.

§§ 15 a-d. (Ophævet).

Søer og åer

§ 16. Der må ikke placeres bebyggelse, campingvogne og lignende eller foretages beplantning eller ændringer i terrænet inden for en afstand af 150 m fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og de vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinje i henhold til den tidligere lovgivning.

Stk. 2. Forbudet i stk. 1 gælder ikke for

- 1) foranstaltninger, der efter lov om vandløb er meddelt påbud om eller tilladelse til,
- 2) gentilplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver,
- 3) bestående forsvarsanlæg,
- 4) havneanlæg og de landarealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål,
- 5) driftsbygninger, der er nødvendige for jordbrugs- og fiskerierhvervene, og
- 6) andre områder, der efter den hidtidige lovgivning har været undtaget.

Skove

§ 17. Der må ikke placeres bebyggelse, campingvogne og lignende inden for en afstand af 300 m fra skove. For privatejede skove gælder dette kun, hvis arealet udgør mindst 20 ha sammenhængende skov.

Stk. 2. Forbudet i stk. 1 gælder ikke for

- 1) bestående forsvarsanlæg,

- 2) havneanlæg og de landarealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål,
- 3) driftsbygninger, der er nødvendige for jordbrugs- og fiskerierhvervene, og
- 4) andre områder, der efter den hidtidige lovgivning har været undtaget.

Fortidsminder

§ 18. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder, der er beskyttet efter bestemmelserne i museumsloven. Der må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende.

Stk. 2. Forbudet i stk. 1 gælder ikke for

- 1) landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning,
- 2) gentilplantning af skovarealer, der ligger uden for det areal, der er beskyttet efter museumsloven, og beplantning i eksisterende haver og
- 3) sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme.

Stk. 3. Stk. 1 gælder ikke for fortidsminder, der ikke er synlige i terrænet, samt for fortidsminder, der er nævnt i bilag 2 til loven.

Kirker

§ 19. Der må ikke opføres bebyggelse med en højde over 8,5 m inden for en afstand af 300 m fra en kirke, medmindre kirken er omgivet af bymæssig bebyggelse i hele beskyttelseszonen.

Kapitel 2 a

Internationale naturbeskyttelsesområder

Bevaringsforanstaltninger m.v.

§ 19 a. Amtsrådet skal iværksætte de foranstaltninger, som fremgår af Natura 2000-planen efter lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder.

§ 19 b. I internationale naturbeskyttelsesområder skal der inden iværksættelse af de aktiviteter, der er nævnt i bilag 2 til loven, gives skriftlig meddelelse herom til amtsrådet med henblik på en vurdering af virkningen på området under hensyntagen til områdets bevaringsmålsætninger.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.

Stk. 3. En aktivitet, der er omfattet af forbuddene i § 3, § 8, § 15 eller § 18 eller i § 28 i lov om skove, er ikke omfattet af stk. 1. Det samme gælder aktiviteter, som i øvrigt kræver tilladelse efter naturbeskyttelses-, miljø- eller planlovgivningen, eller hvis konsekvenser efter denne lovgivning er vurderet eller skal vurderes forud for iværksættelsen.

Stk. 4. Aktiviteten kan iværksættes, hvis amtsrådet ikke senest 4 uger efter modtagelsen af meddelelsen har truffet afgørelse om at ville foretage en nærmere vurdering af aktiviteten. Denne afgørelse gælder dog højst i 6 måneder, men kan i særlige tilfælde forlænges. Ved rettidig klage over en afgørelse efter 1. pkt. regnes fristen i 2. pkt. fra det tidspunkt, Naturklagenævnet har truffet afgørelse i klagesagen.

Stk. 5. Hvis aktiviteten ikke er iværksat senest 3 år efter meddelelsen, skal der gives ny meddelelse efter stk. 1, hvis den herefter ønskes iværksat.

Stk. 6. Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om amtsrådets vurderinger af meddelelser efter stk. 1.

§ 19 c. Amtsrådet kan indgå aftale med ejeren eller brugeren af en ejendom i internationale naturbeskyttelsesområder om driften eller andre foranstaltninger for at realisere Natura 2000-planen.

Stk. 2. En aftale efter stk. 1 kan ændres, hvis parterne er enige herom og ændringen ikke strider mod Natura 2000-planens bevaringsmålsætninger.

Stk. 3. En aftale efter stk. 1 kan omfatte andre arealer, hvis anvendelse kan bidrage til Natura 2000-planens opfyldelse.

§ 19 d. Amtsrådet skal pålægge ejeren af en ejendom i eller uden for internationale naturbeskyttelsesområder den drift eller de andre foranstaltninger, der er nødvendige for at realisere

Natura 2000-planen, hvis der ikke kan indgås aftale på rimelige vilkår efter § 19 c eller en allerede indgået aftale ikke overholdes.

Stk. 2. Det kan i en afgørelse efter stk. 1 bestemmes, at forbuddene i §§ 3 og 15-19 ikke skal gælde, i det omfang forholdet er reguleret af afgørelsen. Det kan endvidere i overensstemmelse med planloven og vandløbsloven bestemmes, at tilladelser, godkendelser m.v., som er nødvendige for at gennemføre de påbudte foranstaltninger, anses for meddelt ved afgørelsen efter stk. 1.

Stk. 3. En afgørelse efter stk. 1 skal angive, i hvilket omfang den træder i stedet for tilladelse m.v. efter reglerne i denne lov, planloven eller vandløbsloven.

§ 19 e. Amtsrådet skal i særlige tilfælde pålægge ejeren af en ejendom i eller uden for internationale naturbeskyttelsesområder den drift eller de andre foranstaltninger, som af hensyn til Natura 2000-planens bevaringsmålsætning er nødvendige for at undgå varig forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for, hvis risikoen herfor ikke kan afværges med foranstaltninger på grundlag af Natura 2000-planen. Amtsrådet kan herunder beslutte, at rettidig klage ikke skal have opsættende virkning.

Stk. 2. Ved afgørelse efter stk. 1 finder reglerne i § 19 d, stk. 2 og 3, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. En afgørelse efter stk. 1 gælder, indtil den afløses af en aftale efter § 19 c eller en afgørelse efter § 19 d, dog højst i 6 måneder, men kan i særlige tilfælde forlænges.

§ 19 f. Indtil der foreligger en endeligt vedtaget Natura 2000-plan, skal amtssrådet pålægge ejeren af en ejendom i eller uden for internationale naturbeskyttelsesområder den drift eller de andre foranstaltninger, som er nødvendige for at undgå forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for, hvis det ikke kan afvente vedtagelse af Natura 2000-planen, og hvis sådan forringelse eller forstyrrelse ikke kan afværges gennem aftale eller på anden måde.

Stk. 2. Ved afgørelse efter stk. 1 finder reglerne i § 19 d, stk. 2 og 3, tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. En afgørelse efter stk. 1 gælder, indtil den afløses af en aftale efter § 19 c eller en afgørelse efter § 19 d, dog højst indtil et år efter Natura 2000-planens vedtagelse.

Erstatning

§ 19 g. For det tab, som en afgørelse efter § 19 b eller §§ 19 d-19 f påfører en ejer, bruger eller indehaver af andre rettigheder over ejendommen, ydes der erstatning.

Stk. 2. Spørgsmålet om eventuel erstatning som følge af en afgørelse efter § 19 e afgøres i forbindelse med aftale efter § 19 c eller endelig afgørelse efter § 19 d.

Stk. 3. Ved afgørelse om erstatning finder reglerne i § 39, stk. 1, 2 og 4, § 43, § 44, stk. 1, 3 og 4, § 45, § 47 og § 49, stk. 2, tilsvarende anvendelse med de fornødne modifikationer, idet amtssrådet træder i stedet for fredningsnævnet.

§ 19 h. Inden for rammerne af de bevillinger, der afsættes på de årlige finanslove, kan der efter ansøgning ydes tilskud til amtssrådet fra staten til udgifter, med fradrag af eventuel medfinansiering fra anden side, som følge af amtssrådets indgåelse af aftaler efter § 19 c og afgørelser efter § 19 b eller §§ 19 d-19 f.

Stk. 2. Såfremt amtssrådet indgår aftaler eller træffer afgørelser som nævnt i stk. 1 uden tilsagn fra staten om tilskud, afholdes udgifterne af amtssrådet.

Stk. 3. Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om og retningslinjer for behandling af sager om tilskud.

Kapitel 3

Anlæg i det åbne land

Offentlige anlæg

§ 20. Offentlige anlæg i det åbne land skal placeres og udformes således, at der i videst muligt omfang tages hensyn til de landskabelige værdier og de øvrige interesser, der er nævnt i § 1.

Stk. 2. Miljøministeren kan fastsætte regler om, at placering og udformning af nærmere angivne kategorier af offentlige anlæg skal godkendes af miljøministeren eller amtsrådet.

Friluftsreklamer

§ 21. I det åbne land må der ikke anbringes plakater, afbildninger, fritstående skilte, lysreklamer og andre indretninger i reklame- og propagandaøjemed.

Stk. 2. Forbudet i stk. 1 omfatter ikke

- 1) virksomhedsreklamer, som anbringes i umiddelbar tilknytning til virksomheden, når de ikke virker dominerende i landskabet og ikke er synlige over store afstande,
- 2) skiltning for virksomheder og for salg af erhvervsgrunde m.v., der opstilles i et område, der i en lokalplan er udlagt som erhvervsområde, uanset at området ikke er udbygget. De nærmere regler herom fastsættes af miljøministeren,
- 3) trafikpropaganda, der er godkendt af Rådet for Større Færdselssikkerhed,
- 4) plakater, der opsættes i forbindelse med folketingsvalg, valg til kommunale eller andre offentlige råd eller folkeafstemninger, og
- 5) mindre oplysningsskilte vedrørende næringsdrift eller virksomhed opsat på egen ejendom eller ved indkørsel til egen ejendom fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej. De nærmere regler herom fastsættes af miljøministeren.

Stk. 3. Amtsrådet kan tillade, at der anbringes reklamer på idrætsanlæg.

Kapitel 4

Offentlighedens adgang til naturen

Strande

§ 22. Strandbredder og andre kyststrækninger er åbne for færdsel til fods, kortvarigt ophold og badning på arealer mellem daglig lavvandslinje og den sammenhængende landvegetation, der ikke er domineret af salttålede planter eller anden strandbredsvegetation. Adgang sker på eget ansvar. Det er tilladt kortvarigt at have en båd uden motor liggende på strandbredden. I perioden 1. april-30. september skal hunde føres i snor. Hunde skal altid føres i snor, hvor der er græssende husdyr. I perioden 1. september-31. maj er ridning tilladt på den ubevoksede strandbred og direkte ned dertil, hvis der er lovlig adgang til stranden.

Stk. 2. Reglen i stk. 1 omfatter ikke arealer, der inden den 1. januar 1916 er udlagt som have eller inddraget under en erhvervsvirksomhed, der drives på ejendommen. Det samme gælder forsvarsanlæg og havneanlæg.

Stk. 3. Offentlighedens adgang må ikke forhindres eller vanskeliggøres.

Stk. 4. På privatejede strandbredder og kyststrækninger må ophold og badning ikke finde sted inden for 50 m fra beboelsesbygninger.

Skove

§ 23. Skove er åbne for færdsel til fods og på cykel samt for ophold, hvis der er lovlig adgang dertil. Det gælder dog ikke for skovarealer, der er afmærket som militære anlæg. Adgang sker på eget ansvar. Hunde skal føres i snor.

Stk. 2. Offentlighedens adgang må ikke forhindres eller vanskeliggøres. Der må ikke opsættes usædvanlige hegn omkring skove.

Stk. 3. Ejeren kan forbyde adgang på dage, hvor der holdes jagt, eller i områder, hvor der foregår intensivt skovningsarbejde.

Stk. 4. Enhver, der færdes i skoven på anden måde end tilladt, har pligt til at oplyse navn og bopæl på forlangende af skovejeren eller dennes repræsentant.

Stk. 5. I privatejede skove må færdsel til fods og på cykel kun ske ad stier og veje. Der er kun adgang fra kl. 6 til solnedgang, og ophold må ikke finde sted inden for 150 m fra beboelses- og driftsbygninger.

Stk. 6. Ejeren af privatejede skove på mindre end 5 ha kan ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 fastsætte indskrænkninger i offentlighedens adgang.

Stk. 7. Reglerne i stk. 5 og 6 gælder ikke for skove, der ejes af offentlige stiftelser.

Stk. 8. Ejeren kan ved skiltning fastsætte indskrænkninger i adgangen til cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer. Amtsrådet, for statsejede arealer miljøministeren, kan helt eller delvis tilsidesætte et sådant forbud.

Stk. 9. Ridning er tilladt ad private fællesveje, der fører igennem skove, medmindre ejeren ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 helt eller delvis har forbudt adgangen til ridning. Amtsrådet, for statsejede arealer miljøministeren, kan i særlige tilfælde helt eller delvis tilsidesætte et sådant forbud.

Stk. 10. Reglerne i § 26 a gælder også for veje og stier i skove, der giver adgang til skovens øvrige vejssystem.

Udyrkede arealer

§ 24. Udyrkede arealer er åbne for færdsel til fods og ophold, hvis der er lovlig adgang dertil. Adgang sker på eget ansvar. Hunde skal føres i snor.

Stk. 2. Ejeren kan forbyde adgang på dage, hvor der holdes jagt, eller i områder, hvor der foregår intensivt landbrugsarbejde.

Stk. 3. Til privatejede, udyrkede arealer er der kun adgang fra kl. 6 til solnedgang. Ophold må ikke finde sted inden for 150 m fra beboelses- og driftsbygninger.

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 1, 1. punktum, gælder ikke privatejede arealer, der i deres helhed er forsvarligt hegnede. Bestemmelsen gælder heller ikke de bræmmer langs vandløb og søer, som efter lov om vandløb skal holdes udyrkede, medmindre de grænser op til arealer, der er åbne for offentlighedens adgang.

Stk. 5. Der er dog adgang til hegnede, udyrkede arealer, hvor der ikke er græssende husdyr, gennem låger og led og over stenter eller lignende, såfremt der ikke er opsat skilte, der helt eller delvis forbyder denne færdsel. Ejeren kan opsætte sådanne skilte, hvis færdslen er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, hvis den i særlig grad generer privatlivets fred, eller hvis der er behov for beskyttelse af dyre- og planteliv. Hvor hegningen eller skiltningen ikke er rimeligt begrundet, kan amtsrådet påbyde hegningen eller skiltningen fjernet eller påbyde opsætning af låger, stenter eller lignende eller opsætning af skilte om adgangsmuligheden.

Klitfredede arealer

§ 25. Klitfredede arealer, jf. § 8 og § 9, er åbne for færdsel til fods og kortvarigt ophold, hvis der er lovlig adgang dertil. Adgang sker på eget ansvar. Hunde skal føres i snor. Den adgang til at medtage løse hunde og til ridning, der følger af § 22, stk. 1, gælder også for den ubevoksede, klitfredede strandbred.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke for arealer, der dyrkes landbrugsmæssigt.

Stk. 3. På privatejede, klitfredede arealer må ophold ikke finde sted inden for 50 m fra beboelsesbygninger.

Veje og stier

§ 26. Adgangen til færdsel ad veje og stier i det åbne land kan, for så vidt angår færdsel til fods eller på cykel, af ejeren ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 kun helt eller delvis forbydes, hvis færdslen er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, hvis den i særlig grad generer privatlivets fred, eller hvis der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv. Adgang sker på eget ansvar.

Stk. 2. Ejeren kan på samme måde forbyde cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer, og færdsel ad private enkeltmandsveje og -stier på dage, hvor der holdes jagt, eller hvor færdslen på grund af intensivt landbrugsarbejde kan være forbundet med fare.

Stk. 3. Amtsrådet kan helt eller delvis tilsidesætte et forbud mod gående og cyklende færdsel for gennemgående veje og stiers vedkommende og i særlige tilfælde tilsidesætte et forbud mod ridning på gennemgående private fællesveje.

§ 26 a. Nedlæggelse af gennemgående veje og stier, nedlæggelse af veje og stier, der i øvrigt fører til de naturtyper, der er omfattet af §§ 22-25, og nedlæggelse af veje og stier, der fører til særlige udsigtspunkter, kulturminde og lignende, må tidligst ske 4 uger efter, at ejeren har givet skriftlig meddelelse herom til amtsrådet.

Stk. 2. Såfremt amtsrådet ikke senest 4 uger efter modtagelsen af meddelelsen har truffet afgørelse om at ville foretage en nærmere vurdering af vejens eller stiens rekreative betydning, kan nedlæggelsen iværksættes. Denne afgørelse gælder dog højst i 6 måneder, men kan i særlige tilfælde forlænges. Ved rettidig klage over en afgørelse efter 1. pkt. regnes fristen i 2. pkt. fra det tidspunkt, Naturklagenævnet har truffet afgørelse i klagesagen.

Stk. 3. Amtsrådet kan træffe afgørelse om, at vejen eller stien ikke må nedlægges, såfremt vejen eller stien har væsentlig rekreativ betydning, og såfremt der ikke findes eller etableres tilfredsstillende alternative adgangsmuligheder.

Stk. 4. Hvis nedlæggelsen af vejen eller stien ikke er iværksat senest 3 år efter meddelelsen, skal der gives ny meddelelse efter stk. 1, hvis vejen eller stien herefter ønskes nedlagt.

Stk. 5. Stk. 1-4 gælder ikke, hvis ejeren kan godtgøre, at vejen eller stien udelukkende er etableret som led i en aftale om fremme af offentlighedens adgangsmuligheder.

Andre bestemmelser

§ 27. Amtsrådet, for statsejede arealer miljøministeren, kan bestemme, at arealer, der er omfattet af §§ 22-26, helt eller delvis lukkes for offentlighedens adgang, hvis særlige forhold taler derfor.

Stk. 2. Miljøministeren kan forbyde offentlighedens adgang på klitfredede arealer, hvor der er fare for sandflugt.

Stk. 3. Miljøministeren kan fastsætte regler om offentlighedens adgang til de arealer, der er omfattet af §§ 22-26.

Stk. 4. Miljøministeren kan fastsætte regler, hvorefter offentligheden sikres en videregående adgang til statsejede arealer end nævnt i §§ 22-26. Ministeren kan endvidere fastsætte regler, hvorefter offentligheden sikres en videregående adgang end nævnt i § 23 til skove, der ejes af kommuner, folkekirken eller offentlige stiftelser. Der kan fastsættes regler om, at videregående adgang betinges af en afgift.

Stk. 5. Miljøministeren kan fastsætte regler om dækning af skader, der opstår som følge af offentlighedens adgang til private skove, udyrkede arealer samt veje og stier.

Affald

§ 28. På fremmed ejendom må der ikke uden ejerens tilladelse henkastes eller anbringes affald eller lignende.

Sejlads

§ 29. Miljøministeren kan fastsætte regler, hvorefter ikkeerhvervsmæssig sejlads og anden færdsel på søterritoriet og efter anmodning fra vedkommende amtsråd på vandløb og søer forbydes helt eller delvis.

Stk. 2. Miljøministeren kan fastsætte regler om offentlighedens sejlads og anden færdsel på søer, der ejes af staten.

Kapitel 5

Beskyttelse af plante- og dyrearter m.v.

§ 30. Miljøministeren kan fastsætte regler med henblik på at beskytte eller regulere udnyttelsen af vilde dyre- og plantearter, herunder regler om konservering, registrering og mærkning af sådanne arter og dele og produkter af disse. Der kan herunder fastsættes regler om, at ministeren uden retskendelse kan lade udtage prøver af individer af bestemte vilde dyrearter. Reglerne kan omfatte arter, der stammer både fra Danmark og fra udlandet.

Stk. 2. Miljøministeren kan bestemme, at den, der udnytter vilde dyre- og plantearter erhvervsmæssigt, skal have autorisation hertil. Miljøministeren kan fastsætte regler om autorisationsordningen, herunder regler om, at autorisation kan nægtes eller tilbagekaldes.

Stk. 3. Miljøministeren kan fastsætte regler om kontrol med eller forbud mod indførsel af bestemte arter af vilde dyr, der frembyder risiko for mennesker.

§ 31. Dyr, der ikke findes naturligt vildtlevende i Danmark, må ikke udsættes i naturen uden miljøministerens tilladelse. Dette gælder også for søterritoriet og fiskeriterritoriet som fastlagt efter lov om Danmarks Riges fiskeriterritorium.

Stk. 2. Miljøministeren kan med henblik på at værne naturen fastsætte regler om udsætning af bestemte dyr, der ikke findes naturligt vildtlevende i Danmark.

Stk. 3. Miljøministeren kan med henblik på at værne naturen fastsætte regler om, at bestemte planter, som ikke findes naturligt vildtvoksende i Danmark, kun må udplantes eller sås med særlig tilladelse.

§ 32. Rørskær i perioden 1. marts-31. oktober må kun ske med tilladelse fra miljøministeren.

Kapitel 6

Fredning

Oversigt

§ 33. Fredningsnævnet kan til varetagelse af de formål, der er nævnt i § 1, gennemføre fredning af landarealer og ferske vande efter reglerne i dette kapitel.

Stk. 2. Fredningsnævnets beslutning om fredning kan efter reglerne i § 43 indbringes for Naturklagenævnet. Naturklagenævnets beslutning om erstatning kan indbringes for Taksationskommissionen efter reglerne i § 45.

Stk. 3. En fredningssag kan rejses af miljøministeren, amtsrådet, kommunalbestyrelsen eller Danmarks Naturfredningsforening.

Stk. 4. Amtsrådet yder efter anmodning bistand til fredningsnævnet, Naturklagenævnet og Taksationskommissionen under disse myndigheders behandling af sager efter dette kapitel.

Stk. 5. For det tab, som en fredning påfører en ejer, bruger eller indehaver af en anden rettighed over en fredet ejendom, ydes der erstatning efter reglerne i § 39.

Foreløbigt forbud

§ 34. Miljøministeren eller amtsrådet kan nedlægge forbud mod en anvendelse af en ejendom eller mod, at der retligt eller faktisk etableres forhold, som strider mod en påtænkt fredning.

Stk. 2. Forbudet skal meddeles de berørte ejere og tinglyses på de pågældende ejendomme, og der skal foretages offentlig bekendtgørelse herom.

Stk. 3. Forbudet gælder fra offentliggørelsen heraf, og indtil der er foretaget offentlig bekendtgørelse af et forslag til fredning, jf. § 37, dog længst i et år.

Fredningsnævn

§ 35. Miljøministeren nedsætter et fredningsnævn for hvert amt og Bornholms Kommune. For Københavns Amt, Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune nedsættes et fælles fredningsnævn.

Stk. 2. Et fredningsnævn består af

1) en formand, der skal være dommer, og som udpeges af miljøministeren,

2) et medlem, der vælges af amtsrådet, og

3) et medlem, der vælges af kommunalbestyrelsen i den kommune, hvori det pågældende areal er beliggende.

Stk. 3. I Københavns, Frederiksberg og Bornholms Kommuner vælger vedkommende kommunalbestyrelse 1 medlem. Det andet medlem udpeges af miljøministeren.

Stk. 4. Samtidig med udpegnings og valg af medlemmer udpeges og vælges en suppleant for hvert medlem. Suppleanten for formanden skal være dommer.

Stk. 5. Formanden og dennes suppleant udpeges for en periode, der bestemmes af miljøministeren. De to øvrige medlemmer vælges for den kommunale valgperiode.

Stk. 6. Indtil et nyt fredningsnævn er nedsat efter kommunalvalg, opretholdes nævnet med dets hidtidige sammensætning. Miljøministeren kan i øvrigt tillade, at nævnet afslutter behandlingen af en verserende sag.

Stk. 7. Angår en fredningssag et område, der ligger i flere amter, henviser miljøministeren sagen til et af fredningsnævnene. Dette nævn tiltrædes da af de pågældende amtsråds- og kommunalbestyrelsesvalgte medlemmer af det andet nævn.

Stk. 8. Miljøministeren kan bestemme, at beføjelserne som formand under nævnets behandling af en fredningssag skal udøves af suppleanten for formanden, selv om formanden ikke er forhindret i at deltage i sagen.

Stk. 9. Miljøministeren fastsætter en forretningsorden for fredningsnævnene.

Stk. 10. Vederlag til nævnsformændene betales af staten. Alle øvrige udgifter vedrørende et fredningsnævn betales af vedkommende amtskommune. Der ydes diæter, erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste og befordringsgodtgørelse m.v. efter reglerne i lov om kommunernes styrelse til de medlemmer, der er nævnt i stk. 2, nr. 2 og nr. 3.

Behandling af fredningssager

§ 36. En fredningssag rejses ved indsendelse af et fredningsforslag til fredningsnævnet. Forslaget skal indeholde fredningsbestemmelser for et nærmere angivet område, oplysning om matrikelbetegnelsen for de ejendomme, der er omfattet af forslaget, samt en redegørelse for forslagens baggrund.

Stk. 2. Fredningsforslag i og uden for internationale naturbeskyttelsesområder skal medvirke til at opfylde Danmarks internationale forpligtelser inden for disse områder.

Stk. 3. Fredningsforslag, der omfatter arealer inden for internationale naturbeskyttelsesområder, skal indeholde en redegørelse for, hvorledes fredningen vil medvirke til at opfylde Danmarks internationale forpligtelser inden for disse områder.

Stk. 4. Fredningsforslag uden for internationale naturbeskyttelsesområder skal redegøre for, at fredningen ikke forringer naturtyper og levesteder for arter eller forstyrrede arter inden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, som området er udpeget for.

Stk. 5. Fredningsforslag skal ledsages af et budgetoverslag, der redegør for de forventede omkostninger, der er knyttet til gennemførelsen af forslaget.

Stk. 6. Sagsrejser skal sende budgetoverslaget til udtalelse hos de myndigheder, der kan rejse fredningssag, jf. § 33, stk. 3. Udtalelserne, som skal afgives senest 4 uger efter modtagelsen af overslaget, skal fremsendes til fredningsnævnet sammen med fredningsforslaget.

§ 37. Fredningsnævnet foretager offentlig bekendtgørelse af sagens rejsning og sender fredningsforslaget til ejerne og brugerne af de ejendomme, der omfattes af forslaget, til statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget, samt til organisationer m.v., som antages at have en væsentlig interesse i forslaget.

Stk. 2. Når der er foretaget offentlig bekendtgørelse, må der ikke foretages noget, som strider mod de foreslåede fredningsbestemmelser.

Stk. 3. Forslag til fredningsbestemmelser, der indebærer indgreb i den aktuelle drift eller udnyttelse af en ejendom, har dog først virkning, når det er endeligt afgjort, at fredningen skal gennemføres, medmindre det fremgår af fredningsforslaget, at bestemmelserne skal have retsvirkning, medens fredningssagen verserer.

Stk. 4. Medens fredningssagen verserer, kan fredningsnævnet træffe afgørelse om ophævelse af retsvirkninger af forslag til fredningsbestemmelser, når disse ikke anses for nødvendige for at opfylde formålet med fredningen

Stk. 5. Under behandlingen af en fredningssag afholder fredningsnævnet mindst et offentligt møde om sagen. Fredningsnævnet bekendtgør mødet på samme måde, som sagens rejsning blev bekendtgjort.

Stk. 6. Til et møde som nævnt i stk. 5 indbyder fredningsnævnet i det mindste de i stk. 1 nævnte samt dem, der har fremsat anmodning over for fredningsnævnet om at blive indbudt til møde i den pågældende sag.

Stk. 7. Indsigelser imod eller ændringsforslag til et fredningsforslag samt krav om erstatning i anledning af fredningen skal fremsættes under et møde eller skriftligt over for fredningsnævnet.

§ 37 a. Et fredningsforslag bortfalder, hvis fredningsnævnet ikke 2 år efter, at fredningssagen er rejst, har truffet afgørelse efter § 40, stk. 1.

Stk. 2. En fredningssag, der er bortfaldet, kan inden 2 måneder efter, at den er bortfaldet, genfremsættes en gang på uændret grundlag efter reglerne i § 36 og skal derefter behandles efter reglerne i dette kapitel.

Stk. 3. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde inden udløbet af den frist, der er nævnt i stk. 1, beslutte at forlænge denne med op til 2 år.

Fredningsbestemmelser

§ 38. En fredning skal indeholde en bestemmelse om formålet med fredningen.

Stk. 2. I fredninger, der omfatter arealer inden for internationale naturbeskyttelsesområder, skal det fremgå af formålet, at fredningen skal medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper, som områderne er udpeget for.

Stk. 3. En fredning kan gå ud på bevaring af den nuværende tilstand eller tilvejebringelse af en bestemt tilstand, der herefter skal bevares, og den kan regulere offentlighedens færdsel i området.

Stk. 4. En fredning kan indeholde de bestemmelser, herunder de påbud og forbud vedrørende arealernes anvendelse, der skønnes nødvendige, for at fredningsformålet kan opnås.

Stk. 5. En fredning kan bestemme, at en fast ejendom eller en del af en fast ejendom skal afstås til det offentlige.

Stk. 6. Det kan i en fredning bestemmes, at forbudene i § 3 og §§ 15-19 ikke skal gælde i det omfang, forholdet er reguleret af fredningen.

Stk. 7. En fredning skal angive, i hvilket omfang den træder i stedet for tilladelse m.v. efter reglerne i denne lov eller efter regler i anden lovgivning.

§ 38 a. En fredning, der indebærer gennemførelse af et naturgenopretningsprojekt, kan kun gennemføres, såfremt de myndigheder, der er ansvarlige for gennemførelsen af projektet og afholder omkostningerne forbundet hermed, kan anbefale fredningen.

Erstatning m.v.

§ 39. Fredningsnævnet fastsætter erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over de fredede ejendomme for det tab, som fredningen påfører dem. Erstatning til andre end ejere og brugere kan kun tilkendes, hvis krav om erstatning er fremsat efter reglerne i § 37, stk. 7. Der tilkendes ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse.

Stk. 2. Indeholder fredningsbestemmelserne et påbud til en offentlig myndighed, bestemmer fredningsnævnet, om der i den anledning skal ydes erstatning og med hvilket beløb.

Stk. 3. Gennemføres fredningen ikke, eller bortfalder forslaget efter § 37 a, kan fredningsnævnet efter anmodning tilkende en privat ejer eller bruger en godtgørelse i anledning af tab ved ikke at have kunnet udnytte ejendommen som hidtil i tiden mellem den offentlige bekendtgørelse af fredningsforslaget og beslutningen om, at fredningen ikke skal gennemføres.

Stk. 4. Erstatningsbeløb forrentes fra datoen for fredningsnævnets afgørelse, og indtil erstatningen udbetales, med en årlig rente, der svarer til Danmarks Nationalbanks diskonto. Under særlige omstændigheder kan fredningsnævnet fastsætte et andet begyndelsestidspunkt for forrentningen.

§ 40. Fredningsnævnets behandling af en fredningssag afsluttes med, at nævnet træffer afgørelse om, hvorvidt fredningen skal gennemføres, idet nævnet i så fald fastlægger fredningens geografiske udstrækning og fastsætter nærmere fredningsbestemmelser for området, jf. § 38, samt afgør erstatningsspørgsmål m.v., jf. § 39.

Stk. 2. Fredningsnævnet foretager offentlig bekendtgørelse om sagens afgørelse og sender afgørelsen til dem, der har fået fredningsforslaget tilsendt, jf. § 37, stk. 1, samt til enhver, der under sagen har givet møde for nævnet eller har fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse.

Stk. 3. Fredningsnævnet lader fredningsbestemmelserne tinglyse på de pågældende ejendomme.

§ 41. Når der er sket offentlig bekendtgørelse efter § 40, stk. 2, skal fredningsbestemmelserne overholdes af alle og enhver.

Stk. 2. Hvis fredningsnævnets afgørelse er en afvisning af at gennemføre fredningen eller begrænser fredningsområdet eller fredningsbestemmelserne i forhold til forslaget, opretholdes forslagets retsvirkning efter § 37, stk. 2, indtil Naturklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Hvis fredningsnævnets afgørelse ikke skal efterprøves af Naturklagenævnet ifølge § 42 og ikke påklages efter § 43, stk. 1, bortfalder forslagets retsvirkning dog, når klagefristen efter § 43, stk. 3, er udløbet.

Stk. 3. Hvis der ved fredningen sker afståelse efter § 38, stk. 5, bortfalder alle rettigheder til eller over det afståede, medmindre andet bestemmes i nævnets afgørelse. Ved afståelse af en del af en ejendom påhviler det den myndighed, som arealet afstås til, at sørge for udstykning eller arealoverførsel og afholde de udgifter, der er forbundet dermed.

Forelæggelse for Naturklagenævnet

§ 42. Når den samlede erstatning og godtgørelse i anledning af en fredning overstiger 100.000 kr., skal Naturklagenævnet efterprøve fredningsnævnets afgørelse efter § 40, stk. 1, i dens helhed, uanset om afgørelsen påklages.

Klage til Naturklagenævnet

§ 43. Fredningsnævnets afgørelse efter § 37, stk. 4, § 37 a, stk. 3, og § 40 kan påklages til Naturklagenævnet.

Stk. 2. Klageberettiget er

- 1) ejere og brugere, der skal have afgørelsen tilsendt,
- 2) enhver, der under sagen har givet møde for nævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse,
- 3) statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget, samt
- 4) organisationer m.v., som antages at have en væsentlig interesse i forslaget.

De dele af afgørelsen, der vedrører erstatning efter § 39, stk. 1, eller godtgørelse efter § 39, stk. 3, kan dog kun påklages af den, der anser sig for berettiget til større erstatning eller godtgørelse, eller en myndighed, der skal udrede en del af erstatningen.

Stk. 3. Reglen i § 87, stk. 1, gælder også for klage til Naturklagenævnet.

Stk. 4. Klage indgives skriftligt til Naturklagenævnet.

Stk. 5. I klager over fredningsnævnets afgørelse efter § 37, stk. 4, og § 37 a, stk. 3, skal Naturklagenævnet træffe afgørelse inden 8 uger efter modtagelse af klagen.

§ 43 a. De midlertidige retsvirkninger af et fredningsforslag, jf. § 41, stk. 2, bortfalder 2 år efter, at fredningssagen er indbragt for Naturklagenævnet.

Naturklagenævnets afgørelse

§ 44. Naturklagenævnet kan ændre fredningsnævnets afgørelse, herunder fredningens geografiske udstrækning, fredningsbestemmelserne og erstatningen. Dette gælder, uanset hvem der har rejst fredningssagen eller påklaget fredningsnævnets afgørelse, og uanset fredningsforslaget og de forslag og krav, der er fremført for fredningsnævnet og Naturklagenævnet.

Stk. 2. Finder Naturklagenævnet i modsætning til fredningsnævnet, at en foreslået fredning bør gennemføres, kan Naturklagenævnet bestemme, at fredningsnævnet skal optage sagen til fornyet behandling. Naturklagenævnet kan endvidere bestemme, at en udvidelse af fredningens omfang, der er besluttet af Naturklagenævnet, skal behandles af fredningsnævnet.

Stk. 3. I særlige tilfælde kan Naturklagenævnet undlade at tage stilling til et erstatningskrav og forelægge spørgsmålet for Taksationskommissionen til afgørelse.

Stk. 4. Naturklagenævnet foretager offentlig bekendtgørelse om sin afgørelse og sender afgørelsen til de berørte ejere og brugere samt andre, der har fremsat ønske herom. Nævnet lader fredningsbestemmelserne tinglyse på de pågældende ejendomme.

Taksation

§ 45. Naturklagenævnets afgørelse af et erstatningsspørgsmål kan påklages til den i § 46 nævnte Taksationskommission. Afgørelser efter § 39, stk. 1, 3. pkt., § 39, stk. 3, og § 49, stk. 3-5, kan dog ikke påklages til Taksationskommissionen.

Stk. 2. Klageberettiget er

- 1) de ejere og brugere m.v., som har påklaget fredningsnævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålet til Naturklagenævnet, eller for hvis vedkommende Naturklagenævnet har skærpet fredningsbestemmelserne eller nedsat erstatningen, og
- 2) en myndighed, der skal udrede en del af erstatningen.

Stk. 3. Reglen i § 87, stk. 1, gælder også ved klage til Taksationskommissionen.

Stk. 4. Klage indgives skriftligt til Naturklagenævnet, der videresender klagen til Taksationskommissionen ledsaget af den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse.

Taksationskommissionen

§ 46. Miljøministeren nedsætter en Taksationskommission til behandling af klager efter § 45.

Stk. 2. Taksationskommissionen består af

- 1) en formand, der skal være landsdommer, og som udpeges af miljøministeren,
- 2) et medlem, der udpeges af miljøministeren, og
- 3) et medlem, der vælges af amtsrådet for det amt, hvori det pågældende areal er beliggende, henholdsvis af Københavns, Frederiksberg og Bornholms kommunalbestyrelser.

Stk. 3. For hvert af medlemmerne udpeges eller vælges en suppleant efter reglerne i stk. 2.

Stk. 4. Samtlige udpegninger og valg gælder for 4 år. Nyvalg i løbet af perioden gælder dog kun indtil denne periodes udløb.

Stk. 5. Miljøministeren fastsætter en forretningsorden for Taksationskommissionen.

§ 47. Fredningsnævnet, Naturklagenævnet og Taksationskommissionen kan bestemme, at der skal ydes en ejer eller bruger en passende godtgørelse for nødvendige udgifter til sagkyndig bistand under fredningssagens behandling. En afgørelse efter 1. pkt. kan ikke påklages.

Naturklagenævnets genoptagelse af sagen

§ 48. I særlige tilfælde kan Naturklagenævnet tage spørgsmålet om fredningens gennemførelse samt om dens indhold og afgrænsning op til fornyet behandling, når Taksationskommissionens afgørelse af erstatningsspørgsmålet foreligger, eller når spørgsmålet er afgjort ved endelig dom, jf. § 88.

Erstatningens udbetaling og fordeling

§ 49. Miljøministeren sørger for, at tilkendte erstatninger og godtgørelser udbetales. En erstatning kan først kræves udbetalt, når det er endeligt afgjort, om fredningen skal gennemføres, jf. § 48.

Stk. 2. Når panterettigheder i det afståede bortfalder, jf. § 41, stk. 3, kan udbetaling af erstatning for afståelsen kun ske til ejeren med panthavernes samtykke. Dette gælder dog ikke i tilfælde, hvor fredningsnævnet, Naturklagenævnet eller Taksationskommissionen skønner, at afståelsen ikke medfører forringelse af pantessikkerheden.

Stk. 3. Staten afholder tre fjerdedele af tilkendte erstatninger og godtgørelser. Den sidste fjerdedel afholdes af vedkommende amtskommune, henholdsvis Københavns, Frederiksberg og Bornholms Kommuner. Ligger det fredede område både i Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune, i en af disse kommuner og en amtskommune eller i flere amtskommuner, træffer fredningsnævnet eller Naturklagenævnet bestemmelse om fordelingen.

Stk. 4. Ved fredninger, der hovedsagelig har betydning for en kommune, kan fredningsnævnet eller Naturklagenævnet bestemme, at kommunen helt eller delvis skal afholde den del af erstatningen, som efter stk. 3 påhviler staten.

Stk. 5. Ved fredninger, der har national betydning og medfører store udgifter, kan Naturklagenævnet bestemme, at staten skal afholde indtil ni tiendedele af erstatningen m.v.

Dispensation

§ 50. Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål. Reglerne i § 66 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Fredningsnævnet kan kun meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for. Dette skal fremgå af afgørelsen efter stk. 1.

Stk. 3. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1 samt hel eller delvis ophævelse af en fredning kan kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Fredninger på statsejede arealer og på søterritoriet m.v.

§ 51. Til varetagelse af de formål, der er nævnt i § 1, kan miljøministeren ved bekendtgørelse gennemføre fredninger på statsejede arealer samt på søterritoriet og fiskeriterritoriet som fastlagt efter lov om Danmarks Riges fiskeriterritorium.

Stk. 2. Til varetagelse af de formål, der er nævnt i § 1, kan fredningsnævnet i forbindelse med beslutninger om fredninger på land gennemføre fredninger på tilgrænsende lavvandede dele af søterritoriet, når der knytter sig en særlig interesse i at medtage disse områder under fredningen. Bestemmelserne i § 33, stk. 2-4, §§ 35-38, §§ 40-44 og § 50 finder også anvendelse for fredninger på søterritoriet.

Kapitel 7

Naturpleje og sandflugtsbekæmpelse

§ 52. Amtskommuner og kommuner, som ejer ikke fredede arealer, der omfattes af bestemmelserne i § 3, skal pleje disse. Dette gælder dog ikke for vandløb og søer.

Stk. 2. Amtskommuner og kommuner, der ejer arealer i internationale naturbeskyttelsesområder, skal pleje disse i overensstemmelse med bestemmelserne herom i Natura 2000-planen.

Stk. 3. Miljøministeren kan fastsætte regler om pleje af fredede arealer til supplerende af de fastsatte fredningsbestemmelser. Ministeren kan endvidere fastsætte regler om pleje af arealer, for hvilke der er truffet afgørelse efter § 19 d, § 19 e eller § 19 f.

§ 53. Miljøministeren iværksætter de foranstaltninger, som er nødvendige for at dæmpe sandflugt på de klitfredede arealer, der er nævnt i § 8 og § 9.

Stk. 2. Miljøministeren kan påbyde ejeren af et areal, der ikke er klitfredet efter § 8 eller § 9, for egen regning at udføre de foranstaltninger, som er nødvendige for at dæmpe sandflugt. Miljøministeren kan påbyde, at ejerens anvendelse af arealet begrænses.

Stk. 3. Såfremt et påbud ikke efterkommes rettidigt, kan miljøministeren umiddelbart lade arbejdet udføre på ejerens regning. Det samme gælder, hvis arbejdet ikke kan afvente gennemførelsen af et påbud.

Stk. 4. Miljøministerens beslutning om, hvorvidt der skal iværksættes dæmningsforanstaltninger, sker på baggrund af en afvejning af hensynet til naturen, herunder de internationale naturbeskyttelsesinteresser, landskabet og udgiften til dæmningen over for andre berørte samfundsværdier. Hvis ministeren på denne baggrund beslutter, at der ikke vil blive udført dæmningsforanstaltninger på en ejendom, der er væsentligt truet af sandflugt, kan ministeren tillade, at ejeren på egen bekostning udfører de nødvendige foranstaltninger, når dette kan ske i overensstemmelse med de førnævnte hensyn.

§ 54. Udgifterne ved dæmningsarbejder på klitfredede arealer afholdes med fem sjettedele af staten og en sjettedel af kommunen. Udgifterne ved dæmningsarbejder på statens arealer afholdes dog alene af staten.

Kapitel 8 Naturforvaltning

Erhvervelse, lån og tilskud m.v.

§ 55. På de årlige finanslove fastsættes en beløbsramme, inden for hvilken miljøministeren kan 1) erhverve fast ejendom og afholde drifts- og anlægsudgifter på erhvervede ejendomme, bl.a. til tilplantning,

2) yde lån til amtskommuner, kommuner eller almennyttige foreninger, stiftelser, institutioner m.v. til erhvervelse af fast ejendom og

3) yde lån og tilskud til amtskommuner, kommuner, almennyttige foreninger, stiftelser, institutioner m.v. samt private ejendomsejere til bevaring, pleje og genopretning af naturområder og til forbedring af mulighederne for friluftslivet.

Stk. 2. Miljøministeren kan sælge fast ejendom.

Stk. 3. Tilskud efter stk. 1, nr. 3, kan gøres betinget af, at der indgås aftaler om naturbevaring, naturgenopretning og offentlighedens adgang. Sådanne aftaler kan tinglyses på ejendommen. Tinglyste aftaler er bindende for ejere og indehavere af rettigheder over ejendommene, uanset hvornår retten er stiftet.

Stk. 4. Miljøministeren kan erstatte de skader, der måtte opstå som følge af en aftalt offentlig adgang til en privat ejendom.

Stk. 5. Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler for administrationen af stk. 1 og 4.

§ 56. Finansministeren fastsætter vilkårene for lån, der ydes efter § 55, stk. 1, nr. 2 og 3.

Stk. 2. Miljøministeren kan efter forhandling med finansministeren modtage gaver til opfyldelse af lovens formål.

Forkøbsret

§ 57. Miljøministeren kan bestemme, at ejendomme i landzone eller sommerhusområder, der er særlig egnede til opfyldelse af lovens formål, pålægges forkøbsret for staten.

Stk. 2. Ejeren af den pågældende ejendom underrettes om forkøbsretten, der tinglyses på ejendommen.

Stk. 3. Forkøbsretten respekterer private forkøbsrettigheder og køberettigheder, der er tinglyst før den 17. november 1988, men går i øvrigt forud for andre rettigheder over ejendommen, uanset hvornår de er stiftet.

§ 58. Forkøbsretten gælder ved enhver erhvervelse af ejendommen eller dele af ejendommen. Forkøbsretten kommer dog ikke til anvendelse,

1) når staten, en amtskommune eller en kommune erhverver ejendommen til andre formål end denne lovs,

2) når ejendommen erhverves af en person ved arv, ved overtagelse til hensidende i uskiftet bo eller ved deling af fællesbo, eller

3) når erhververen er den hidtidige ejers ægtefælle eller er beslægtet eller besvogret med den hidtidige ejer i op- eller nedstigende linje eller i dennes sidelinje så nær som søskende eller deres børn.

§ 59. Reglerne i §§ 21-26 i lov om statens fremskaffelse af jord og udlån til jordbrugsmæssige formål m.m. finder tilsvarende anvendelse, når der er pålagt forkøbsret efter § 57, idet miljøministeren træder i stedet for fødevareministeren, og Taksationskommissionen, jf. § 46, træder i stedet for vejtaxationsmyndighederne.

Stk. 2. Fristen for at gøre forkøbsretten gældende fastsættes dog til 8 uger i sager i medfør af denne lov.

Ekspropriation

§ 60. Miljøministeren kan ekspropriere ejendom i landzone eller sommerhusområder, når det er af væsentlig betydning at råde over ejendommen for at gennemføre foranstaltninger på grundlag af en planlægning til fremme af lovens formål, herunder til genopretning af vådområder, som skal medvirke til at forbedre vandmiljøet.

Stk. 2. Ekspropriation efter stk. 1 kan dog ikke anvendes til at fremme statslig skovtilplantning.

Stk. 3. Amtsrådet kan ekspropriere ejendom, når det er af væsentlig betydning at råde over ejendommen for at realisere Natura 2000-planen.

Stk. 4. Ved gennemførelse af ekspropriation finder reglerne i § 39, stk. 1, 2 og 4, § 43, § 44, stk. 1, 3 og 4, § 45, § 47 og § 49, stk. 2, tilsvarende anvendelse med de fornødne modifikationer, idet miljøministeren ved ekspropriation efter stk. 1 træder i stedet for fredningsnævnet. Ved ekspropriation efter stk. 3 træder amtsrådet i stedet for fredningsnævnet.

Genopretning af vådområder med henblik på at forbedre vandmiljøet

§ 60 a. Miljøministeren kan med henblik på genopretning af vådområder, som skal medvirke til at forbedre vandmiljøet, bemyndige amtsrådet til at udøve de beføjelser, som er tillagt miljøministeren i henhold til § 55, stk. 1, nr. 1, § 55, stk. 2 og 3, § 57, stk. 1, § 59, stk. 1, og § 60, stk. 1 og 4, samt i henhold til § 55, stk. 1, nr. 3, dog kun for så vidt angår ydelse af tilskud.

Stk. 2. Miljøministeren kan fastsætte regler om og retningslinjer for, hvorledes amtsrådets beføjelser skal udøves.

Stk. 3. Miljøministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelse efter stk. 1, herunder at afgørelserne ikke skal kunne påklages til anden administrativ myndighed, jf. dog § 60, stk. 4.

Information og inddragelse af offentligheden

§ 60 b. I forbindelse med sager af større betydning efter § 55, stk. 1 og 2, § 57, stk. 1, og § 60, stk. 1, informeres og inddrages den berørte offentlighed i beslutningsprocessen.

Stk. 2. Miljøministeren fastsætter nærmere regler om, hvorledes information og inddragelse af offentligheden efter stk. 1 skal finde sted.

Naturforvaltningsudvalget

§ 61. Miljøministeren nedsætter et udvalg, som er rådgivende for ministeren i sager af større betydning efter § 55, stk. 1 og 2, § 57, stk. 1, og § 60, stk. 1.

Stk. 2. Efter indstilling udpeger miljøministeren et medlem fra Finansministeriet, Fødevarerministeriet, Amtsrådsforeningen i Danmark, Kommunernes Landsforening, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Landboforeningerne, Dansk Familielandbrug, Tolvmandsforeningerne, Danmarks Jægerforbund, Dansk Skovforening, Dansk Ornitologisk Forening og Danmarks Sportsfiskerforbund.

Stk. 3. Miljøministeren udpeger desuden 2 medlemmer med henholdsvis naturvidenskabelig og kulturhistorisk ekspertise, et medlem, der repræsenterer dansk turisme, samt udvalgets formand og yderligere et antal medlemmer fra Miljøministeriet.

Stk. 4. Miljøministeren fastsætter en forretningsorden for udvalget.

Bekendtgørelse om offentlighedens inddragelse ved store naturforvaltningsprojekter

I medfør af § 60 b, stk. 2, i lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 835 af 1. november 1997, som ændret ved lov nr. 478 af 1. juli 1998, lov nr. 282 af 12. maj 1999 samt ved § 9 i lov nr. 447 af 31. maj 2000 om ændring af visse miljølove (Implementering af Århuskonventionen m.v.), fastsættes:

§ 1. Denne bekendtgørelse omhandler naturforvaltningsprojekter, der gennemføres med hjemmel i kapitel 8 i lov om naturbeskyttelse, hvis projektsum er eller forventes at blive af en sådan størrelse, at der efter de gældende regler skal ske forelæggelse for Naturforvaltningsudvalget.

§ 2. De statslige eller amtskommunale myndigheder, der træffer beslutning i sagen, skal informere de berørte lodsejere og de lokale myndigheder og inddrager disse i det indledende planlægningsarbejde.

§ 3. Inden beslutning træffes om gennemførelse af et projekt, bekendtgør den besluttende myndighed planerne om projektet i stedlige blade efter myndighedens nærmere bestemmelse og indkalder til offentligt møde om sagen, medmindre der ikke skønnes at være behov herfor.

Stk. 2. Ved bekendtgørelsen efter stk. 1 fastsætter den besluttende myndighed en frist på mindst 8 uger for fremsættelse af indsigelser m.v. mod planerne om projektet.

Stk. 3. Senest 2 uger inden bekendtgørelsen efter stk. 1 giver den besluttende myndighed skriftlig underretning om hovedindholdet af planerne til:

- 1) de berørte lodsejere,
- 2) statslige og kommunale myndigheder, hvis interesse berøres af planerne,
- 3) følgende foreninger og organisationer, såfremt de har anmodet om underretning:
 - a) lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i planerne,
 - b) landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
 - c) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når planerne berører sådanne interesser.

Stk. 4. Underretningen skal oplyse om fristen efter stk. 2.

§ 4. Hvis der træffes beslutning om gennemførelse af et projekt, skal den besluttende myndighed inddrage berørte lodsejere, lokale interesseorganisationer samt repræsentanter for lokalsamfundet i planlægningen heraf under projektførelsen f.eks. ved repræsentation i udvalg, følgegrupper m.v.

§ 5. Det lokale statsskovdistrikts brugerråd skal inddrages i forbindelse med projekter på arealer, der ejes af Skov- og Naturstyrelsen eller erhverves af styrelsen som et led i projektets gennemførelse.

§ 6. Bekendtgørelsen træder i kraft den 16. september 2000.

Miljø- og Energiministeriet, den 4. september 2000, Svend Auken

BILAG B – Strategier af betydning for naturforvaltningen

Biodiversitet

Konventionen om den biologiske mangfoldighed er en rammekonvention, som gennem udarbejdelse af konkrete arbejdsprogrammer fastlægger mål og strategier for arbejdet med bæredygtig udvikling og beskyttelse af den biologiske mangfoldighed. Biodiversitetskonventionen indeholder på nuværende tidspunkt en række konkrete arbejdsprogrammer om skov, landbrug, ferske vande, havet og kysterne, samt en række tværgående programmer om beskyttede naturområder, økosystem tilgang, invasive, ikke-hjemmehørende arter, strategi til beskyttelse af planter, indikatorer, uddannelse, formidling og opmærksomhed om biodiversitet, bæredygtig udnyttelse mv. Danmark er som part i konventionen forpligtet til at implementere programmerne og de øvrige beslutninger på konventionens partskonferencer.

Konventionen har påtaget sig rollen med at vurdere, hvorvidt det politiske mål om signifikant at reducere tilbagegangen for biodiversiteten inden år 2010, som blev vedtaget på verdensstopmødet i Johannesburg i 2002, vil blive nået. Dette sker ved at formulere nogle konkrete mål for parternes indsats for biodiversiteten under de forskellige programmer og ved at udvikle indikatorer i relation hertil. Eksempelvis er der vedtaget mål om på globalt plan at etablere og beskytte et omfattende, effektivt forvaltet, og økologisk repræsentativt netværk af beskyttede områder i 2010 for terrestriske områder og i 2012 for marine områder.

Konventionens arbejdsprogrammer indeholder således en række anbefalinger eller beslutninger, som bør afspejle sig i dansk naturforvaltning og i anvendelsen af naturforvaltningsmidlerne. For en række af konventionens arbejdsprogrammer implementerer dansk naturforvaltningspraksis eller EU's direktiver på området allerede en væsentlig del, medens der på andre områder er behov for en øget indsats. Dette gælder fx beskyttelse af planter og bekæmpelse af invasive arter.

Naturplejestrategi

Skov- og Naturstyrelsens naturplejestrategi for styrelsens arealer, herunder arealer erhvervet for naturforvaltningsmidler, bidrager til at udpege statslige arealer, hvor der kan genskabes naturområder

Fuglebeskyttelsesdirektivet

EF-direktiv af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle er gennemført i Danmark blandt andet ved at udpege 111 fuglebeskyttelsesområder. Naturforvaltningen understøtter direktivets beskyttelse af prioriterede arter og trækfugle, der passerer Danmark, ved at forbedre naturkvaliteten i visse af fuglebeskyttelsesområderne.

Habitatdirektivet

EF-direktiv af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter er under gennemførelse i Danmark, og den danske liste over forslag til bevaringsområder indeholder ca. 190 habitatområder. Områder, der er væsentlige for europæisk naturbeskyttelse, vil indgå i et europæisk netværk kaldet Natura 2000. Danmark vil, i medfør af direktivet, være forpligtiget til

at yde en betragtelig indsats for at sikre og forbedre naturtilstanden indenfor habitatområderne. Naturforvaltningen kan bidrage til at genskabe en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper eller de arter, for hvilke lokaliteten er udpeget. Frem til 2009 gennemføres en naturplanlægning mhp. at sikre en tilstrækkelig naturbeskyttelse indenfor Natura 2000 områderne. Ifm. med ændring af naturbeskyttelsesloven i 2004 er det lagt til grund af beskyttelse af naturen indenfor disse områder skal have første prioritet.

Vandrammedirektivet

Vandrammedirektivet fastlægger mål om, at vandløb, søer og kystvande inden 2015 skal opnå en god økologisk tilstand. Direktivet definerer normativt god økologisk tilstand som værende en tilstand, hvor udvalgte biologiske kvalitetselementer kun er svagt ændret som følge af menneskelig aktivitet, og kun afviger lidt fra hvad der gælder under uberørte forhold. Effekterne af VMP I, II og III mv. vil betyde at flere vandområder vil opfylde målene allerede inden 2015. Imidlertid må der forventes en indsats for de vandområder der ikke når deres målsætning inden 2015. I den forbindelse vil en naturforvaltningsindsats i specielt ådale være et væsentligt element i at opnå god økologiske tilstand i både vandløb, søer og kystvande. Ved at kombinere en bred vifte af virkemidler vil det være muligt at opnå større sammenhængende områder i ådalene, der kan udover at medvirke til opfyldelse af vandrammedirektivets målsætninger også kan bidrage til at forbedre biodiversiteten og naturen generelt. Her vil det være oplagt at kombinere naturgenopretning med f.eks. mvj aftaler, genopretning af vådområder, braklægning og opkøb af dambrug.

Vådområder

Afstrømningen af kvælstof og fosfor fra bl.a. landbrugsarealer til søer og fjorde, kan mindskes ved at genetablere en række af de vådområder der i dag er afvandet. I regeringens plan til sikring af vandmiljøet indgår naturgenopretning af vådområder som et element der skal styrkes. Naturforvaltningsmidlerne kan derfor bidrage til at understøtte denne indsats. I perioden 1998 – 2009 gennemføres en målrettet indsats for at etablere nye større vådområder (VMPII/III). Det er primært under VMP-midler at genopretning af vådområder mhp. miljømæssige gevinster bør ske.

Naturskovstrategien

Strategien for de danske naturskove og andre bevaringsværdige skovtyper fra 1992 har til formål at sikre skovenes biologiske mangfoldighed i henhold til biodiversitetskonventionen. Naturskovstrategien er udmøntet i kvantitative målsætninger, som sigter på

- at sikre naturskov, urørt skov og gamle driftsformer på mindst 40.000 ha. inden år 2040.

Skovlovens støtteordninger, driftsplanlægningen for statsskovene og naturforvaltningen er virkemidler for realisering af målsætningerne for naturskovstrategien.

Statslig skovrejsning

Siden 1987 har der været politisk målsætning om at øge skovarealet. I forbindelse med det nationale skovprogram (<http://www.skovognatur.dk/udgivelser/2002/87-7279-452-6/indhold.htm>), nævnes det, at skovarealet skal forøges, så skovlandskaber dækker 20- 25 procent

af Danmarks areal i løbet af en trægeneration (80- 100 år). Målsætningen udvikles med henblik på styrkelse af naturindholdet og lokal deltagelse i indsatsen

Med udgangspunkt i Riokonferencen 1992, den forpligtende Helsinki-konference 1993 blev målsætningen om en fordobling af skovarealet gentaget i Skovloven 1996 og 2004 med bl.a. følgende supplerende bemærkninger:

- Skovrejsning øger CO₂-bindingen.
- Skovens langsigtede indflydelse på kvaliteten af grundvandet er positiv i forhold til traditionelt landbrug.
- Der skal ske en særlig prioritering af skovrejsning i de fremtidige vandindvindingsområder.
- Skovrejsning vil betyde flere levesteder for dyr, planter og andre organismer tilknyttet skovene.
- Med et stigende skovareal vil befolkningens mulighed for friluftsmæssige oplevelser stige.
- Med et stigende skovareal vil træressourcerne på langt sigt stige.

Også vandmiljøplan II forudsatte, at den statslige skovrejsning medvirker til at mindske fosfor- og nitratbelastningen for landbruget.

Specielt de friluftsmæssige og bynære interesser samt hensynet til grundvandet og naturbeskyttelse herunder fremme af den biologiske mangfoldighed i landskabet vil påvirke de konkrete lokaliseringer af den statslige skovrejsning.

Grundvandsbeskyttelse

Beskyttelsen af grundvandsressourcerne er blevet stærkt opprioriteret i de senere år, fordi der registreres stadig flere trusler mod drikkevandskvaliteten. Skovrejsning og naturgenopretning indgår som virkemidler i regeringens ti-punktsprogram for beskyttelse af grundvandet i de fremtidige indvindingsområder. Af relevans for naturforvaltningen kan nævnes, at som opfølgning af drikkevandsudvalgets betænkning skal amterne udpege særlige indsatsområder i regionplanrevisionen år 2001.

Friluftslivet

Betegnelsen friluftsliv dækker en lang række menneskelige aktiviteter, der foregår i fritiden, uden for hjemmet, arbejdspladsen eller sportspladsen, og som vælges af lyst. Samfundsmæssigt er der væsentlige interesser i at skabe gode rammer for befolkningens friluftsliv i hverdagen, weekender og ferien. Det fremgår af Natur- og Miljøpolitisk redegørelse - 1995, at målsætningerne for de kommende års aktiviteter for statens skov- og naturarealer blandt andet er:

- at offentlighedens adgangsmuligheder forbedres, og rammerne for friluftslivet styrkes,
- at der etableres yderligere friluftsfaciliteter, og at formidlingsindsatsen intensiveres,
- at naturvejledningen i øget udstrækning vil rette sig mod børn.

Målsætningerne for friluftslivet på Skov- og Naturstyrelsens arealer tager udgangspunkt i "Oplevelser i Statsskovene. Friluftslivet på Skov- og Naturstyrelsens arealer, 1995". Fra 2002 har

Skov-og Naturstyrelsen desuden arbejdet med en velfærdsprofil, der skal fremme borgerinddragelse og borgernes brug af de statslige skov- og naturarealer.

Det lovmæssige grundlag for befolkningens brug af naturen er Naturbeskyttelseslovens kapitel 4. Naturforvaltningsprojekter er et virkemiddel i forbedringen af den fysiske adgang til naturen, samt informations- og formidlingsopgaverne i forbindelse hermed. Grundlæggende er det den almindelige tur i skove og andre naturområder, som tillægges første prioritet. Derfor prioriteres faciliteter og aktiviteter, der kan understøtte bybefolkningen, de unge og de befolkningsgrupper, der i begrænset omfang benytter sig af naturens tilbud. Dette kan ske gennem f.eks. etablering af bynære sø- og skovarealer, naturstier og støttepunkter samt naturformidling, der understøtter befolkningens muligheder for naturoplevelser, f.eks. udstillinger, naturcentre, naturskoler og naturvejledning.

Kulturmiljø.

Danmark har en lang tradition for fredning og beskyttelse af kulturavs- og naturområder. I de senere år er man blevet mere og mere opmærksom på, at vores historiske arv er mere end enkelte genstande, men også består af større helheder og sammenhænge. Kulturarven omfatter bl.a. også det vi i dag kalder værdifulde kulturmiljøer og andre væsentlige kulturhistoriske bevaringsværdier.

Det danske land er et kulturlandskab. Landskabet er overalt præget af menneskets udnyttelse af naturgrundlaget og kan fortælle en historie om tidligere generationer. I dag forandrer landskabet og kulturmiljøerne sig i et sådant tempo og omfang, at vi må gøre op med os selv om hvilke værdier, der skal bevares, og hvordan de skal beskyttes.

Et kulturmiljø er defineret som et geografisk afgrænset område, der ved sin fremtræden afspejler væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling. Kulturmiljøer betegner således en helhed i form af naturen, landskabet og de kulturhistoriske spor.

Kulturmiljøerne skal tænkes ind i landskabets udvikling, hvor der sikres en hensynstagen til værdierne. Kulturmiljøerne kan være en ressource for samfundsudviklingen, og hensynet til kulturmiljøer er derfor ikke ensbetydende med at lave museumlandskaber.

I bestræbelserne for at sikre kulturmiljøer må kulturmiljøarbejdet gå hånd i hånd med naturbevaringen og forvaltningen af den nuværende anvendelse af kulturlandskabet. Samspejlet mellem kulturskabte elementer i landskabet og de lokale naturmæssige forudsætninger er væsentligt.

Der vil derfor indenfor kulturmiljøområdet blive lagt vægt på gennemførelse af naturforvaltningsprojekter, som på varig basis bevarer/genskaber og formidler den landskabelige sammenhæng, der kan belyse de naturgivne forudsætninger for den menneskelige udnyttelse af forskellige geografiske områder og dermed forklarer kulturmindeerne i og menneskets præg på landskabet.

Naturforvaltningen bør derfor medvirke til indenfor geografisk afgrænsede områder, at understrege betydningsfulde strukturer i kulturlandskabet med henblik på bevaring eller fysisk genskabelse af landskabstræk. Kulturmiljøprojekter vil derfor ofte kunne indgå i fredning, opkøb eller anden regulering.

Fra 2002 gennemføres alene kulturmiljøprojekter, hvor kulturmiljøinteressen udgør en del af projektets fokus. Således vil der ikke længere kunne gennemføres "rene" kulturmiljøprojekter.

Nationalparker

Som opfølgning på Wilhelmudvalgets arbejde har Miljøministeren i 2002 igangsat en proces med henblik på at etablere et antal forsøg med nationalparker på land og til havs, hvor der er lokal opbakning. Både naturværdier, rekreative værdier og kulturhistoriske værdier indgår i opgavebeskrivelsen for de 7 pilotprojekter, hvor de første 4 har afleveret den 1. juli 2005 og de 3 resterende forventes at afleveres senest den 1. oktober 2005. Der er endvidere nedsat en national følgegruppe, som senest den 1. marts 2006 skal give anbefalinger til ministeren om danske modeller for nationalparker m.m. Der er i 2003 afsat 20 mio. kr. til at kvalificere grundlaget for nationalparker. Der forventes fremsat lovforslag om etablering og forvaltning af nationalparker i efteråret 2006 med vedtagelse i foråret 2007. Den eller de første danske nationalparker forventes etableret tidligst 1 år efter lovens vedtagelse. Der kan i pilotprojektområderne forventes igangsat flere projekter på baggrund af pilotprojekternes forslag og ud fra de gældende kriterier.

Det nationale skovprogram

I skovprogrammet fra 2002 beskrives de aktuelle skovpolitiske rammer for skovbruget. Hovedmålsætningen er en udvikling i retning af bæredygtig skovdrift, herunder omstilling til naturnær skovdrift. Det indgår heri, at 10 % af det samlede skovareal i 2040 skal have natur og biologisk mangfoldighed som det primære driftsformål. Skovdriften vil derfor fremover i højere grad skulle bygge på naturens egne processer og successionsforløb. Forpligtelser som følge af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivet skal indarbejdes. Endeligt fastholdes målsætningen om at øge skovarealet, således at skovlandskaber dækker 20 –25 % af Danmarks areal i løbet af en trægeneration (80-100 år). Målsætningen udvikles med henblik på at øge naturindholdet i skovrejsningen. Naturforvaltningsmilderne understøtter direkte skovrejsningen ved at finansierer nye statsskove, hvor natur og friluftsliv indtænkes, som et meget væsentligt hensyn fra starten. Inddragelse af negativ- og neutralområder (i regionplanen) i skovrejsningsprojekt er også udtryk for at der tages vidtstrakte hensyn til natur og friluftsliv i de nye statslige skove.

Handlingsplan for biologisk mangfoldighed

Handlingsplan fra 2004 som samlet beskriver forskellige indsatser på naturområdet, som de er prioriteret af regeringen. Indsatserne skal standse tabet af biologisk mangfoldighed i 2010. Naturgenopretning, naturbeskyttelse, skovrejsning og en indsats for friluftslivet står centralt i handlingsplanen, hvorfor naturforvaltningsprojekter vil være et centralt virkemiddel ift. at realisere handlingsplanen mange mål.

Bilag C – Aftale om anvendelse af jagttegnsmidler under naturforvaltningen

Nedenstående er en aftale indgået i 2001 mellem Skov- og Naturstyrelsen og Danmarks Jægerforbund, som fastlægger anvendelsen af jagttegnsmidler som hvert år overføres til den statslige naturforvaltning. Aftalen fastlægger en anvendelse ud fra en budgetteret overførsel på 16,5 mio. kr., svarende til 165.000 jagttegnslødere. 6,5 mio. kr. skal gå til udpegede jagt- og vildtprojekter, 2 mio. kr. til tilskud til små vådområder/søer på privat jord, mens resten ca. 8 mio. kr. tilføres den generelle naturforvaltningsindsats.

Jagt og vildtforvaltning

Fra 2001 overføres jagttegnsmidler til naturforvaltningen. Som konsekvens heraf sker der en særlig målretning af indsatsen med henblik på jagt- og vildtinteresserne. I øvrigt understøtter langt de fleste naturforvaltningsprojekter vildtet og dets levesteder.

Formål med indsatsområde jagt- og vildtforvaltning i naturforvaltningen

1. En øget fokusering på fremme og forbedring af vildtets levesteder i udvalgte naturforvaltningsprojekter, under respekt af de enkelte projekters øvrige flersidige formål
2. at skabe bredere jagtmuligheder for jagttegnslødere i de udvalgte projektområder,
3. aktivt at samarbejde med jægerens landsdækkende organisationer om udvælgelse af projektområder, og forvaltning af jagtmuligheder for jagttegnslødere i de udvalgte projektområder.

Målsætning

Sigtet er over en periode på 10 år at have etableret 6 til 10 projektområder indenfor indsatsområdet jagt- og vildtforvaltning. Der tilstræbes en jævn geografisk fordeling af projekterne med det formål at sikre lige adgang for jægerne til dem.

Kriterier for udvælgelse af egnede projekter

Inden for rammerne af indsatsområdet udvælger Statsskovdistrikterne konkrete statslige naturforvaltningsprojekter. Udvælgelsen sker i dialog med regionale afdelinger af landsdækkende organisationer for jægerne, og i respekt af andre brugerinteresser, herunder Statsskovdistrikternes brugerråd. De udvalgte projekter kan være skovrejsnings- og naturgenopretningsprojekter eller integrerede projekter, f.eks. projekter med lysåbne naturtyper, hvor genskabelse af historiske landskabstræk kan indgå. Alle projektyper inden for naturgenopretningsindsatsen kan skabe egnede levesteder for vildtet, og det er derfor ikke relevant at formulere kriterier i f.t. bestemte naturtyper som særlig egnede som levesteder for vildtet.

De udvalgte projekter kan være

- Igangværende projekter, forudsat at jagten på erhvervede arealer i projektområdet ikke allerede er udlejet,
- Udvidelse af eksisterende projektområder.

- Nye projektområder.

Ved valg af projekter lægges der vægt på at tage udgangspunkt i igangværende projekter. Dels fordi de jagtmæssige interesser hurtigere og bedre kan tilgodeses i etableret natur end ved nye projekter, dels fordi det er afgørende, at projekterne samlet set, ud over de jagtmæssige kvaliteter, også kan tilgodeses f.eks. bynær rekreation og beskyttelse af vigtige drikkevandsressourcer.

Udvælgelse af konkrete projektområder sker på grundlag af følgende kriterier:

- projektets areal skal være af en sådan størrelse, at det kan bære en tilstrækkelig bestand af vildt med rimelige muligheder for jagtlig udnyttelse. Projekterne bør derfor have en tilstrækkelig arealmæssig udstrækning med mindre særlige forhold gør sig gældende.
- fremtidige jagtmæssige muligheder i projektområdet, herunder aftaler og planer for afvikling af jagt implementeringsfasen og en fastlagt periode, efter at projektet er afsluttet. Tidshorizonten for den jagtlig udnyttelse skal være min. 10 år,
- i øvrigt at understøtte naturforvaltningens flersidede formål for beskyttelse og benyttelse natur og skov både ved udvælgelsen af projekter og den efterfølgende forvaltning af det enkelte projekt, herunder respektere de nationale og internationale beskyttelseshensyn, der måtte hvile på området, og hensynet til andre brugergrupper.

Som led i vurdering og udvælgelse af projekter varetager Skov- og Naturstyrelsen i dialog med andre brugerrepræsentanter de øvrige hensyn, der skal indgå i naturforvaltningsprojekter (friluftsliv, naturtyper og biodiversitet, grundvandsbeskyttelse og friluftsliv m.v.) i overensstemmelse med naturforvaltningens flersidige formål. Planen for arealets jagtlig udnyttelse skal indgå i distriktets driftsplan. Planerne skal være tidsbegrænsede. Hvis der indfinder sig arter eller naturtyper på de pågældende arealer, som der er nationale eller internationale forpligtigelser til at beskytte må aftaler og planer for arealernes jagtlig udnyttelse justeres i overensstemmelse hermed.

Mindre vådområder

Der ydes tilskud til genopretning og etablering af mindre søer og vådområder på jord i almindelig omdrift. Der er en række betingelser for at få tilskud:

- Søer eller vådområder skal være minimum 600 m² for at få tilskud,
- De må ikke anlægges på arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.
- Der må ikke modtages tilskud fra anden side,
- Der udlægges en 10 m bred bredzone uden omdrift omkring vådområdet,
- Der må ikke udsættes ænder og fodres i vådområdet, eller i bredzonen.

Såfremt der efter prioritering er flere projekter, end der kan udbetales i minimumsstøtte til det enkelte projekt, udvælges de tilskudsberettigede projekter ved lodtrækning.

Højest prioritet har:

- Genopretning af tidligere vådområder og søer på jord i almindelig omdrift.
- vådområder i områder med behov for spredningskorridorer.
- vådområder i tilknytning til allerede eksisterende vildtplantninger eller vådområder.

Regionale jægerfora

Hvert statsskovdistrikt etablerer et ”jægerforum” med repræsentanter for de regionale afdelinger af landsdækkende organisationer for jægerne, som har til formål at styrke distrikternes dialog med jægerne. Det regionale jægerforum afholder minimum et møde om året.

Statsskovdistriktet drøfter med sit jægerforum:

- udvælgelse af projekter indenfor indsatsområdet jagt- og vildtforvaltning,
- fremdriften i gennemførelsen af projekter og andre forhold af betydning herfor,
- distriktets nyjæger- og andre invitationsjagter, herunder planlægning, tilrettelæggelse og erfaringer med jagt- og invitationspraksis med afsæt i ”Feldborgmodellen”,
- balancen mellem hensyn til vildtet på den ene side og hensynet til at begrænse de skader, vildtet kan være årsag til på den anden side, samt hensyn til befolkningens rekreative behov, således at der skabes gode muligheder for at iagttage vildt, samt ønsket om at statsskovene skal virke som vildtreservoir for egnen.
- andre initiativer og aktiviteter inden for vildtforvaltningen som har betydning for distriktets samarbejdet med jægerne.

Diskussionerne med ”jægerforum” sker i respekt for andre brugerinteresser og diskussioner i andre fora, herunder distriktets brugerråd.

Prioritering af de midler der overføres fra jagttegn til naturforvaltning

Skov- og Naturstyrelsen foretager en landsdækkende prioritering af tilskuddet fra jagttegnsmidlerne, i forhold til de ressourcer, der er til rådighed, og muligheder og forpligtelser i de udvalgte projekter. Derfor kan fordelingen af midlerne i det enkelte år afvige fra den fordeling, der er anført ovenfor.

Gennemførelse af projekterne

Skov- og Naturstyrelsen gennemfører større naturforvaltningsprojekter, hvor især skovrejsnings- og naturgenopretningsprojekterne har et betydeligt arealmæssigt omfang. Styrelsen realiserer projekterne i et frivilligt samarbejde med berørte lodsejere, primært ved at erhverve arealer i projektområdet suppleret med naturforvaltningsaftaler med de lodsejere, som ønsker at bevare ejendomsretten til deres jord. Det frivillige samarbejde indebærer, at det tager en årrække at færdiggøre et projekt, ofte 5 til 10 år.

Gennemførelse af projekter indenfor indsatsområdet jagt- og vildtforvaltning følger samme regler, procedurer og praksis som gælder for naturforvaltningen. Heraf følger bl.a. at der i det enkelte projekt skal gennemføres forundersøgelser, ske offentlig inddragelse, nedsættes brugergrupper og tages vare på de beskyttelseshensyn, der hviler på projektområdet.

Bilag D. Negativliste -projekttyper, der ikke opfylder kriterierne for støtte.

Der må ikke gives bevilling fra naturforvaltningsmidlerne, såfremt projektet falder indenfor en eller flere af nedenstående formål, medmindre det er væsentlig for at kunne tilgodese særlige biologiske, kulturhistoriske, friluftsmæssige, geologiske eller landskabelige hensyn i henhold til naturforvaltningens formål.

- Opgaver, der varetages af *anden myndighed* i henhold til anden lovgivning, med mindre projektet falder indenfor Naturbeskyttelseslovens formålsbestemmelse, og ikke kan finansieres fra andre kilder.
- *Myndighedsudgifter* til eget personale til forvaltning af naturforvaltningsopgaver.
- Opgaver man på anden måde er *pålagt lovgivningsmæssigt*, medmindre opgaven finansieres fra ekstern kilde.
- Erhvervelse af arealer, hvis *tilstand og aktuelle anvendelse/pleje er sikret ad anden vej* - det være sig fredning eller anden lovgivning - gennemføres som udgangspunkt ikke. Erhvervelse kan dog ske, hvis formålet er at søge en uønsket tilstand eller udvikling ændret, og hvis erhvervelsen er forudsætning for en større sammenhængende naturforvaltningsmæssig indsats og hvis området er af national interesse grundet særlige natur- eller friluftsmæssige.
- Projekter af *driftsmæssig karakter*.
- *Informationsvirksomhed* som knytter sig til anden lovgivning.
- *Publikationer*, film mv. som ikke formidler naturforvaltningsprojekter.
- *Undersøgelser*, registreringer, forskningsprojekter, overvågninger eller lignende, med mindre de knytter sig direkte til realisering af et konkret naturforvaltningsprojekt.
- *Intensivt anvendte rekreative anlæg* til f.eks. overnatningsformål(f.eks. kroer, vandrehjem, ferie- og kursuscentre) sports- og idrætsmæssige formål(f.eks. motorbaner, sportspladser, rideskoler, skydebaner, motionsstier og spejderhytter) og turistmæssige formål(f.eks. golf og minigolf, put and take, campingpladser, oplevelsescentre).
- Projekter som udgør en anlægs- eller bygningsmæssig del af de egentlige byområder - "*byudstyret*".
- Anlæg af *skulpturer* herunder landskabsskulpturer og lignende kunstnerisk udsmykning.
- Anlæg og vedligeholdelse af *bro/tunnel* med mindre broen/tunnelen enten retter sig alene mod at varetage gang- og cykelinteresser og er led i et eksisterende naturstiforløb el. lign., eller er et integreret element i et naturforvaltningsprojekt af national betydning.
- Anlæg og vedligeholdelse af veje, P-pladser mv., når disse har tilknytning til trafikplanlægning og vejbyggeri. Anlæg af sådanne veje, p-pladser mv. kan dog støttes, enten når disse retter sig mod adgang til naturområder og i øvrigt er en integreret del af et større naturforvaltningsprojekt, eller er et integreret element i et naturforvaltningsprojekt af national betydning.
- Anlæg og vedligeholdelse af *cykelstier* i tilknytning til vejanlæg med mindre de udgør en mindre del af et eksisterende naturstiforløb el. lign.
- Etablering af *toiletbygninger* og -faciliteter, med mindre de indgår som en integreret del af et større naturforvaltningsprojekt.

- Plantning og pleje af *læhegn og vildtplantninger*.
- Køb af *maskinel*. Dette omfatter maskiner, redskaber m.v., hvor disse ikke er en integreret del af projektet og “forbruges” i projektet. Således er f.eks. køb af edb-anlæg, lastbiler, mandskabsvogne, traktorer o.lign. ikke omfattet af loven.
- Etablering af *søer*, hvor vandkvaliteten forventes at blive forringet af betydelig eutrofiering.
- *Sandflugtsbekæmpelse*.
- Generelle *registreringer* af naturtyper, kulturspor m.v., f.eks. ferske enge, overdrev, stendiger o.lign.
- Etablering af vandhuller, søer m.v. med henblik på “*put and take*”.
- *Kystsikring* herunder reparation af diger.
- *Miljøprojekter* som alene gavner nedbringelse af forurening, herunder næringsstofftilførsel.
- *Ændringer i menneskeskabte kystanlæg* som f.eks. *dæmninger* medmindre det indebærer væsentlige umiddelbare natur- og friluftsmæssige gevinster.
- *Botaniske haver*, aboreter, blomsterparker, dyrehaver m.v.
- Generelle *bekæmpelseskampagner*, f.eks. bjørneklo.
- *Naturpriser* eller lign.
- *Museal drift og anlæg* af f.eks. museer, frilandsmuseer, egnshistoriske museer m.v.
- *Kulturhistoriske eller kulturmiljøprojekter* uden væsentlige natur og/eller friluftsmæssige interesser.
- *Udligningssøer*, hvor det primære formål er afhjælpning af vandproblemer ved vejanlæg, spildevandsledninger, overløbsanlæg m.v.
- *Påfyldning* af muldjord, medmindre arealet f.eks. er efterbehandlet efter råstofindvinding, og der ligger en væsentlig naturmæssig gevinst ved jordpåfyldning.
- Generel *naturovervågning*.
- Drift og pleje af *fæstnings- og borganlæg*.
- Nyplantning, genplantning og pleje af *bepantninger og alléer langs veje*, bortset fra, hvor det indgår som et væsentligt element i et større projekt om natur, friluftsliv eller som integreret kulturmiljø.
- Oprensning og retablering af *damme og gadekær* ved optagning af slam, medmindre det er et væsentligt element i retableringen af et samlet landskabselement til gavn for natur, friluftsliv eller som integreret kulturmiljøprojekt.
- *Arkæologiske udgravninger*, med mindre de er en forudsætning for at gennemføre et højt prioriteret projekt, f.eks. hvor jordarbejder i forbindelse med naturforvaltningsprojektet vil ødelægge bopladslaget, højrester m.v. (jf. museumslovens §26).
- *Herregårdshaver* og -pladser samt bygningsbevaring.
- *Restaurering og vedligeholdelse af bygningsværker*, fæstnings- og borganlæg, stendysser, ruiner m.v. dog undtaget førstegangspleje af mindesmærker eller fortidsminder.
- *Opdræt* af dyrearter, undtagen hvor der er tale om sikring af vildtlevende stærkt truede populationer og arter, f.eks. snæbel.
- *Plejeprojekter*, der forudsætter vedvarende pleje gennem fornyelse af kontrakter.

Bilag E. Relevante oplysninger i projektansøgninger.

Dette ansøgningsskema bør anvendes når der ansøges om naturforvaltningsmidler. [Skemaet](#) er tilgængeligt fra Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside: www.skovognatur.dk. Alle ansøgninger bør vedlægges relevant kortmateriale og gerne fotos der illustrerer projektområdet. Normalt er der ingen ansøgningsfrister. Ved særlige puljer kan det dog være aktuelt – i så fald vil frister fremgå af styrelsens hjemmeside.

FORVALTNING
PROJEKTTINDSTILLING

Distrikt/Ansøgende part:

Kontaktperson:

Dato:

Beliggenhed og omfang (hvor ligger projektet – kommune, stednavn og hvor stort et areal/enheder omfatter det – hektar, m, stk. o lign.)

Formål (hvad går projektet ud på, hvad er baggrunden, hvorfor nu)

Indhold (hvad skal der konkret ske og i hvilke rækkefølge, hvem er indblandet)

Økonomi (indsæt nøgletal i regneark – dobbeltklik)

Forundersøgelse		kr.				
Erhvervelse		kr.				
Anlæg (jordarbejde mv.)		kr.				
Drift (1. Gangs pleje, tilplanting mv.)		kr.				
Andet (beskriv udgiftstype)		kr.				
I alt omkostninger	0	kr.				
medfinansiering fra andre		kr.	andel	#DIVISION/0!		
netto omkostninger	0	kr.				
Vedlæg specifikation af budget						

* specifikation af medfinansiering		kr.				
Amt		kr.				
Kommune		kr.				
Private		kr.				
Fonde		kr.				
EU		kr.				
Andre		kr.				
I alt	0	kr.				

Prioritet (angiv ja/nej)
Habitatområde ?
EF-Fuglebeskyttelsesområde ?
Ramsar ?
Naturgenopretning ?
Skovrejsning ?
Friluftsliv ?
Jagt- og vildtprojekt ?
Bynær/grundvandsbeskyttende skovrejsning ?
Fremtidens Grønne Hovedstad ?
Naturforlig 2004 (habitatområder, bynær skovrejsning, hovedstad) ?
Vand og Naturramme (2005-2008) om ådale, vandløb, søer, højmoser, strandenge, nye bynære naturområder, oplevelser ?
Medfinansieret projekt / OPP / OOP ?
Grønt netværk ?
Anden national prioritet / hvilken ?

Afkast/benefits (hvad opnår samfundet ved dette projekt)
Natur:
Friluftsliv:
Skov:
Kultur:

Arealanvendelse (Ejerforhold og anvendelse før og efter projektet, herunder antal lodsejere der berøres og om det skønnes nødvendig med jordfordeling. Planforhold herunder målsætninger for vandområder og andre arealer. Skal der laves VVM)

Sammenhæng/synergi (Kan projektet kobles til andre initiativer, hvorved der opnås synergi)

Fremkommelighed (Berørte lodsejeres holdning til projektet, udtalelser fra f.eks. jordbrugskommissionen, andre myndigheder og interesseorganisationer)

Barrierer / vanskeligheder i projektrealisering (hvor kan der opstå problemer/tidsrøvere, hvor der er usikkerhed)

Tidshorizont (Tidsplan for projektets udførelse inddelt i faser, angiv i måned og år)

☛ Vedlæg: Kort, hvoraf projektafgrænsning fremgår og evt. billeder fra området,.

Vurdering SNS centralt

For:

-

Imod:

-

Samlet:

Bilag F . Elementer, der kan indgå i en forundersøgelse.

Nedenstående skal opfattes som en checkliste i forbindelse med forundersøgelser til et naturforvaltningsprojekt. Der er kun angivet overordnede hovedoverskrifter, der kan detaljeres mere eller mindre afhængig af projekttype. Alene de elementer, det er relevant at få belyst for at beskrive projektets konsekvenser og sikre projektets målopfyldelse, skal indgå i forundersøgelsen. Udgifterne til forundersøgelsen udgør i de fleste projekter kun en lille procentandel af de samlede omkostninger til et projekt.

Eksisterende forhold

- Ejerforhold
- Topografi
- Områdets historie
- Vandbalance
- Afvanding
- Naturtyper og arealanvendelse (herunder § 3, NATURA 2000 mv.)
- Jordbund
- Næringsstofbalance
- Tekniske anlæg m.m. (incl. affaldsdeponier etc.)
- Biologi, geologi, geografi
- Landskab
- Kulturmiljø
- Friluftsliv og rekreation

Etableringsforslag

- Nødvendige tekniske anlæg
- Tilplantning
- Rekreative tiltag
- Omkostninger
- Alternativer

Fremtidige forhold

- Vandbalance
- Næringsstofbalance
- Vandkvalitet
- Arealanvendelse
- Træartsfordeling og -valg
- Dyre- og planteliv

- Landskabsøkologi
- Landskab
- Kulturhistorie, herunder fortidsminder
- Friluftsliv

Konsekvenser for omgivelserne

- Afvandingforhold
- Ændrede natur og friluftsf forhold
- Andet

Love og regler

- Naturbeskyttelsesloven
- Vandløbsloven
- Planloven
- Ferskvandsfiskeriloven
- VVM
- Regulativer, fredninger m.v.
- Regionplan, herunder skovrejsningsstatus
- Fredskovspligt
- Landbrugspligt

Interesse for projektet

- Lodsejerinteresse
- Interesseorganisationer
- Bemærkninger fra landbrug og jordbrugskommission
- Amt og kommuner

Finansieringsmuligheder

- Offentlig
- Privat
- Internationalt (f.eks. EU-programmer)

Bilag G. Statsskovdistrikterne og nyttige links.

Statsskovdistrikterne er Skov- og Naturstyrelsens lokale repræsentation. Find mere om Skov- og naturstyrelsen på vores hjemmeside: www.skovognatur.dk. Her findes også særlig information om [naturforvaltningsindsatsen](#), hvor eventuelle nye forhold behandles.

Jylland

Buderupholm 98 39 10 14
Feldborg 97 45 41 88
Fussingø 86 45 45 00
Lindet 74 82 61 05
Nordjyllands 98 44 19 11
Gråsten 74 65 14 64
Haderslev 74 52 21 05
Oxbøl 76 54 10 20
Randbøl 75 88 31 99
Silkeborg 86 82 08 44
Thy 97 97 70 88
Klosterheden 97 81 00

Sjælland og øerne

Fyns 62 65 17 77
Odsherred 59 32 80 16
Falster 54 43 90 13
København 44 35 00 35
Jægersborg 39 63 00 01
Kronborg 49 70 90 90
Bornholm 56 97 40 06